

DZIENNIK BYDGOSKI

Wychodzi codziennie z wyjątkiem niedziel i świąt.
Do „Dziennika” dołącza się co tydzień „TYGODNIK SPORTOWY”.
Redakcja otwarta od godziny 8—12 przed południem i od 5—6 po południu.
Redaktor naczelny przyjmuje od godziny 11—12 przed południem.
Rękopisów niezamówionych nie zwraca się.
Redakcja i Administracja w Bydgoszczy, ulica Poznańska 29/30.
Filje: w Bydgoszczy, ul. Dworcowa 2 — w Toruniu, ul. Mostowa 17
w Grudziądzu ul. Groblowa 5.

Przedpłata wynosi w ekspedycji i agenturach 3.15 zł. miesięcznie, 9.45 zł. kwartalnie; przez pocztę w dom 3.51 zł. miesięcznie, 10.53 zł. kwartalnie.
Pod opaską: w Polsce 7.15 zł., za granicę 9.65 zł. miesięcznie.

W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkód w zakładzie, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczanie pisma, a abonenci niemają prawa do odszkodowania.

Telefony: Redakcja 326, Naczelny redaktor 316, Administracja 315, Buchalterja 1374. — Filje: Bydgoszcz 1299, 699, Toruń 800, Grudziądz 294.

Numer 281.

BYDGOSZCZ, czwartek dnia 5 grudnia 1929 r.

Rok XXIII.

Gdzie leży źródło zła?

Przed kilku dniami wspomniał krótko „Dziennik Bydgoski” o konferencji, jaką wygłosił na uniwersytecie w Tubyndze b. kanclerz austriacki X. prałat Seipel. Konferencja ta zasługuje na baczniejszą uwagę. Porusza bowiem problemy, które i u nas są obecnie w życiu politycznym najważniejsze, a o których nasza prasa nie prawie nie pisze.

Ks. Seipel zastanawia się (między innymi), przedewszystkiem nad tem, **gdzie leży źródło zła obecnego ustroju parlamentarnego**. Zdaje się — odpowiada — że dwie przyczyny składają się na obecną niedomagania ustrojowe w krajach demokratycznych, **prawo wyborcze i utajona władza komitetów partyjnych**. (X. S. ma na myśli głównie Austrię, ale to samo odnieść można i do innych krajów). Aby zrozumieć opinię X. Seipela, zastanówmy się, na czem polegają owe dwa zagadnienia.

1. O reformie prawa wyborczego rozmyślają w Europie już od szeregu lat. Wsuwa się cały szereg projektów, wedle których idą lub mogłyby pójść zmiany istniejącego stanu rzeczy. Wszystkie te projekty możnaby ująć w cztery grupy, wedle czterech głównych zasad głosowania. Nikt nie przeczy, że ludność ma **prawo wyboru**, ale czy **cała ludność**, czy **bezpośrednio**, czy **równo**, czy **proporcjonalnie**, czy **tajnie**? Na tę ostatnią zasadę zgadzają się prawie wszyscy i pod tym względem niema nowych planów. Ale już powszechność prawa głosowania wywołuje dyskusję. Prawda, że nigdy ani nigdzie nie mieli prawa głosowania jeszcze wszyscy obywatele, bo to jest w stosunkach ludzkich niemożliwe. Prawo wyłącza zazwyczaj dzieci i to aż do lat 21, wyłącza dalej zbrodniarzy różnego typu, świeżych przybyszów obcych, gdziegdzie, jak wiadomo, także i kobiety. Istnieją jednak głosy, by prawo głosowania odebrać ludziom nie umiejącym pisać ani czytać, by liczbę lat wieku wyborców podnieść albo obniżyć, by prawo głosowania odebrać takim a takim kategoriom osób np. wojskowym, urzędnikom, duchownym.

Nie mniejszy spór wywołuje **równość głosowania**. Są tacy, którzy domagają się **pluralności** głosów dla ojców rodziny, dla posiadających wyższe wykształcenie w szkołach publicznych, dla płacących większe podatki. Zasada znowu **bezpośredniości** napotyka na projekty głosowania **wedle korporacji, syndykatów, związków społecznych** o charakterze **użyteczności publicznej**, wreszcie na projekt mechanicznego wyboru na podstawie piastowanego takiego lub innego urzędu (rektora uniwersytetu, biskupa i t. p.).

Burzliwej dyskusji teoretycznej podlega wreszcie czwarta zasada, **proporcjonalności**. Powiada się, że wybory nie mają na celu zainteresowania statystycznych, że nie jest zadaniem wyborów **odzwierciedlić oblicze moralne i duchowe ludności**, ale **wyłączyć większość zdolną do rządzenia krajem**. Wskutek proporcjonal-

Rząd weźmie udział w pracy parlamentarnej.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Warszawa, 4. 12. W dniu wczorajszym toczyły się nadal ożywione narady w łonie rządu. Przed południem **premier Świtalski** przybył do głównego inspektoratu armii i odbył przeszło godzinną rozmowę z marszałkiem Piłsudskim.

Po godzinie 12-iej w południe odbyła się w prezydium rady ministrów konferencja pod przewodnictwem premiera Świtalskiego z udziałem ministrów Załuskiego, Matuszewskiego, Kwiatkowskiego, Niezabytowskiego i Kühna. Na konferencji tej omawiano **sprawy związane z rokowaniami polsko-niemieckimi**.

Reżyser „sztuki” obalenia rządu ukrył się za kulisami.

Warszawa, 4. 12. (tel. wł.) Do Warszawy zjechała się większość posłów. Na dzień dzisiejszy wyznaczono posiedzenia niemal wszystkich klubów. **Wniosek o wotum nieufności** ma być zaopatrzony w podpisy wszystkich posłów wchodzących w skład **klubów lewicowych i centrowych**. Wniosek ma zapewnić poparcie endecji, jakkol-

wiek posłowie klubu tego **nie podpiszą wniosku**.

Po południu p. premier był przyjęty przez Prezydenta Mościckiego na zamku. Wieczorem doszła do sprawozdawców prasowych ze strony dobrze poinformowanej wiadomość, że **rząd weźmie udział w normalnej pracy parlamentarnej**. Już przy pierwszym czytaniu preliminarza budżetowego p. **minister Matuszewski ma wygłosić przemówienie**.

Dziś odbędzie się posiedzenie Rady Ministrów.

Na widowni politycznej w Niemczech.

Cześć posłów narodowych opuszcza Hugenerga. — Również Hitlerowcy mają do niego pretensje.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 4. 12. Zgodnie z zapowiedzią korespondenta „Dziennika Bydgoskiego” nastąpił rozłam w partii niemieckonarodowej. Mianowicie w dniu wczorajszym **wystąpiło z partii 6-ciu wybitnych posłów**, w tem przywódca robotników nacjonalistycznych Lambach z dwoma innymi posłami robotniczymi oraz znany poseł z Nadrenji, **Traviranus**, b. oficer marynarki, a obecnie fachowiec wojskowy stronnictwa.

Wystąpienie 6-ciu posłów z partii niemiecko - narodowej stanowi prawdopodobnie tylko **początek dalszego rozłamu**. Niezadowolenie z rządów Hugenerga jest tak wielkie, że możliwe jest wystąpienie dalszych 12-tu posłów, którzyby ewentualnie wespół z 6-oma, któ-

rzy już wystąpili, stworzyli nową frakcję parlamentarną pod nazwą **Chrześcijaństwo - społeczna partja ludowa**. (Christlich - Soziale Volkspartei).

Humorystyczny jest fakt, że w obozie **Hitlerowców** widać również coraz więcej niezadowolenia ze sprzymierzeńca Hugenerga, co wyraziło się m. in. w uchwale narodowych socjalistów potępiającej kierownictwo towarzystwa filmowego „Ufa”, należącego, jak wiadomo, do Hugenerga. W berlińskich kinoteatrach wyświetla się mianowicie amerykański film dźwiękowy „Śpiewak jazzbandu”, który to film uważany jest przez Hitlerowców za **wszczęświatową propagandę żydowską**. B.

ności zaś następują takie **niemoralne** wprost zjawiska i **niebezpieczne** dla losów kraju, że mała grupka posłów, nie mająca żadnego prawie znaczenia w życiu zbiorowym, jest „językiem u wagi”, decyduje bowiem swym, zazwyczaj przekupionem „przechyleniem się” na tę lub ową stronę o losach nieraz bardzo ważnej i pożądanej ustawy.

Jakież stanowisko zajmuje co do powyższych zagadnień X. Seipel? Opowiada się on naogół **za utrzymaniem obecnego pięcioprzymiotnikowego prawa głosowania**, z zastrzeżeniami poważnymi tylko co do proporcjonalności wyborów. Cóż bowiem zyska kraj na tem — powiada — że będzie miał w parlamencie więcej ojców rodzin, albo uczonych? Owszem, mądrzejsze może będą mowy, poważniejsze plany, ale czy naprawdę po-

ważniejsze i mądrzejsze? Wszak ojcostwo ani certyfikat szkolny nie daje patentu na życiową mądrość. Skutek zaś jeden jest pewny z takiej reformy, mianowicie obniżenie w kraju zaufania do takiego parlamentu.

Oczywiście, możnaby mieć tutaj inne zdanie, ale nie można lekceważyć głosu takiego męża stanu, jak X. Seipel.

Stanowczo wypowiada się natomiast były kanclerz przeciwko parlamentowi, opartemu na związkach zawodowych. Reforma włoska wcale mu nie imponuje. Widzi on w takiej reformie niebezpieczeństwo dla ogółu ludności nienależącej do zawodów ze strony **tyranji interesów** ekonomicznych, oraz prawdopodobieństwo walk jeszcze większych niż obecnie w polityce tak wewnętrznej jak i zewnętrznej. Chyba, żeby parlament

taki był tylko ciałem doradczem, ale wtedy nie mamy parlamentaryzmu.

Większe źródło już nie niedomagań, ale prawdziwego zła widzi X. Seipel w „**tyranji komitetów partyjnych**”. Na czemże to zło polega? Oto artykuły konstytucyj demokratycznych przepisują, aby poseł wybrany w powszechnym i t. d. głosowaniu, dbał o dobro całego kraju. Np. w naszej Konstytucji marcowej art. 20 zawiera taką formułę przysięgi poselskiej: „Ślubuję uroczyście, jako poseł na Sejm Rzeczypospolitej Polskiej wedle najlepszego mego rozumienia i zgodnie z sumieniem **pracować wyłącznie dla dobra Państwa Polskiego jako całości**”.

Czy jednak tak jest w rzeczywistości? X. Seipel powiada, że na czele partyj stoją nieraz ludzie, którychby ludność nigdy do parlamentu nie wybrała, gdyby nie musiała głosować na listę przez partję układaną. A choć nawet tacy ludzie nie zostaną wybrani, może dlatego, że sami nie chcą kandydować, mimoto pozostają dalej w stronnictwie i kierują klubami parlamentarnymi z ukrycia. W ten sposób tworzą się w łonie narodu (państwa) **tajemne i nieodpowiedzialne rządy**, które wywierają wbrew woli ludności wpływ na tok spraw państwowych. Takie tajne komitety powołują przed swój sąd posłów, wzywają ich do złożenia mandatu w razie nieposłuszeństwa ich rozkazom, wogóle przypisują sobie **większą władzę niż ma rząd państwowy**.

Skutek tej tyranji bywa taki, że **w kraju zanika prawdziwa idea demokracji**, albowiem zdemoralizowane kluby poselskie, oraz ich przedstawiciele w rządzie dbają tylko o interesy pewnych warstw, czy klik, a nie o **dobro ogólne całego kraju**. „**Muszę potępić taki system — mówi X. Seipel — gdyż jest on nawskróś zły i sprzeczny z prawdziwą demokracją**”.

Z powyższych kilku uwag widać, jak zawiła jest sprawa reformy konstytucyj i parlamentaryzmu. A nie poruszyliśmy jeszcze ani kwestji wzajemnego stosunku ciał parlamentarnych, ani projektów odwoływania się do ludności wprost, jak to uczynił Napoléon III, dn. 20 grudnia 1851, ani planów kombinacji parlamentu z wyborów pięcioprzymiotnikowych z drugą izbą wybraną na całkiem innych zasadach. Wszystko to są zagadnienia trudne, wymagające na odpowiednim poziomie stojącej dyskusji, która jednak dokonać się musi w atmosferze zgody i troski o dobro państwa, a nie w duchu nienawiści partyjnej.

Ks. Dr. Mirek.

Ameryka heroldem pokoju.

Prezydent Stanów Zjednoczonych Hoover wystosował do kongresu orędzie, w którym mówi o wzroście potęgi narodowej Ameryki, o pokoju i postępie oraz o konferencji londyńskiej kilku mocarstw. Orędzie odczytano na 71-ym kongresie w Waszyngtonie.

Nowa Polska — w nowej Europie.

Warszawa, 4. 12. Wczoraj wieczorem w sali towarzystwa higienicznego poseł prof. Makowski wygłosił odczyt pod tytułem: „Nowa Polska w nowej Europie”.

*

Prof. Makowski, najlepszy znawca prawa międzynarodowego, zasiadający z ramienia B. B. w komisji konstytucyjnej Sejm omówił nasamprzód **przeobrażenia pojęć prawnych** (przekształcenie się prawa prywatnego na prawo społeczne, tudzież prawa publicznego, którego przeobrażenie sięga głęboko, bo do wielkiej rewolucji francuskiej).

Zastanawiając się nad **władzą w państwie**, obojętnym mu jest czy ona pochodzi od ludu czy od Boga, rzecz najważniejsza, że „władza w państwie w stosunku do poddanych ma tylko prawa a nie obowiązki” — jak mówi filozof Kant.

Osobnym zagadnieniem jest **równość i wolność obywateli, jako twórców praw**. Życie zrobiło swoje — rozsądziło powoli zaciasne dla siebie formuły prawne. Wytworzyła się solidarność klasowa i **solidarność narodowa**... ale życie społeczne nie ogranicza się do zagadnienia polityki państwowej, walki klas, czy uczuć narodowych. Coraz bardziej komplikujące się obejmuje ono cały szereg spraw, począwszy od bezinteresownej badawczej pracy naukowej, ujarznienia przyrody, twórczości artystycznej aż do zabawy i sportu poprzez szeroką skalę możliwości i opartych na nich potrzeb i pragnień człowieka.

Czem jest państwo w psychice polskiej, jakie są **konstytucje powojenne**, jak powstawał nowy ład społeczny w Polsce — przedstawił prof. Makowski obraznie, wysnuwając następujące wnioski:

Począwszy od szkolnego kółka gry w piłkę aż do **międzynarodowej olimpiady** pod patronatem naczelnych władz państwowych, skupiającej tysiące organizacji i miliony zorganizowanych.

począwszy od **spółdzielni jajożarskiej** w zapadłej wsi poleskiej aż do wielkich trustów międzynarodowych, kierujących sprawami ekonomicznymi świata i dyktujących wskazania gospodarcze państwu,

począwszy od gminy wiejskiej, utrzymującej **przychodnię felerzską**, aż do międzynarodowych instytucji sanitarnych Ligi Narodów,

począwszy od rady, założonej w **ko-palni**, od związku zawodowego pracowników aż do zrzeszeń międzynarodowych pracy i Międzynarodowego Biura Pracy itd.,

mamy **cały nowy świat zrzeszonego życia**, o którym nie myśleliśmy, którego nie przezuwalimy jeszcze tak niedawno!

Nowa Polska weszła jako państwo w życie nowej Europy. Zasadą tego nowego życia politycznego świata jest poszukiwanie takich form ustrojowych, któreby ułatwiły urzeczywistnienie naturalnych potrzeb solidarnego współżycia.

Administrowanie sprawami publicznymi odbywać się powinno nie według suchego schematu, ale według **zasad rzeczowego współdziałania pomiędzy inicjatywą jednostki a wolą zbiorowości tej inicjatywę przyjmującej**.

A w życiu, które tych form nowych coraz natęczywiej się domaga, będzie mogła **nieustanna i czczą walką partij: demokracji liberalnej, demokracji radykalnej, demokracji republikańskiej, demokracji konstytucyjnej, demokracji narodowej, demokracji chrześcijańskiej, demokracji socjalnej** i jak się tam jeszcze te frazeologiczne demokracje nazywają, **ustąpić przed zwycięską solidarną i zorganizowaną demokracją ludzką**.

Panujące dotąd wyłącznie hasła wolności i równości czas dziś uzupełnić próbą przynajmniej wcielenia w życie pozytywnego hasła — **braterstwa**.

O utrzymanie pokoju na Dalekim Wschodzie.

Nota Stanów Zjednoczonych i Włoch do rządu chińskiego i Sowietów. — Japonia trzyma się na uboczu.

Berlin, 3. 12. (PAT). Półurzędowo donoszą, że w związku z wystąpieniem Ameryki w konflikcie sowiecko-chińskim rząd niemiecki wystosował do rządu amerykańskiego oświadczenie, wyrażające sympatię za staraniami amerykańskimi o utrzymanie pokoju. Powołując się na własną rolę z tytułu przyjęcia na siebie obowiązku ochrony interesów obu państw powołanych, rząd niemiecki zdecydowany jest w dalszym ciągu uczynić wszystko co jest w jego mocy, aby strony powołane przestrzegały postanowień paktu Kelloga. Z uwagi jednak na specjalne stanowisko jakie wynika dla Niemiec z roli mocarstwa opiekuńczego, rząd niemiecki zastrzega sobie decyzję w sprawie termi-

nu i formy dalszych swych kroków w tej sprawie, a to tembardziej, że według otrzymanych przez niego wiadomości między rządem sowieckim a chińskim podjęte zostały rokowania bezpośrednie.

Rzym, 3. 12. (PAT). Po rozmowie z ambasadorem Stanów Zjednoczonych minister Grandi polecił ambasadorowi Italii w Moskwie oraz ministrowi pełnomocnemu w Pekinie wręczyć rządowi sowieckiemu i rządowi chińskiemu notę, w której rząd włoski przypomina tym rządom wskazania paktu Kelloga.

Tokio, 3. 12. (PAT). Reuter dowiadyje się oficjalnie, że Japonia nie ma zamiaru bynajmniej popierać wystąpienia Stanów Zjednoczonych wobec Chin i Sowietów.

Hakatyści razem z komunistami nie życzą sobie porozumienia polsko-niemieckiego.

(Telefonem od własnego korespondenta).

Berlin, 4. 12. Wczorajsze posiedzenie parlamentu zaznaczyło się charakterystyczną oceną, którą potwierdza wiadomość „Dziennika Bydgoskiego”, że zawarcie traktatu handlowego niemiecko-polskiego jest poniekąd **warunkiem wypływającym z planu Younga**, a więc **żądaniem Morgana**. Mianowicie gdy poseł niemiecko-narodowy Schultz, zamieszkały dawniej w Bydgoszczy, zaproponował wniesienie na porządek obrad interpelacji swojego stronnictwa w sprawie umowy likwidacyjnej i kiedy poparł go poseł narodowo-socjalistyczny dr. Frick, domagając się opublikowania tekstu umowy, ponieważ od listopada 1918 roku została zniesiona tajna dyplomacja, odpowiedział kanclerz Müller, że **obrady nad skomplikowaną prawie umową nie są jeszcze możliwe**, ponieważ toczą się dalej rokowania. Uwaga kanclerza Müllera dotyczyła niewątpliwie rokowań traktatowych. Wnioski po-

siów Schultza i Fricka zostały odrzucone przez większość Reichstagu, przyczem za **wniosek głosowali oprócz Niemców narodowych i narodowych socjalistów również komunisty**. Tem samym widać wyraźnie, że pobyt Karahana był programowy nie tylko dla polityki Sowietów, ale też dla stanowiska niemieckich komunistów. B.

Kronika telegraficzna.

Warszawa, 4. 12. (tel. wł.) Wrócił do Warszawy poseł niemiecki w Polsce Rauscher, który bawił przez kilka dni w Berlinie, celem złożenia rządowi Rzeszy sprawozdania z dotychczasowego stanu rokowań handlowych polsko-niemieckich. Wraz z posłem Rauscherem przybył do Warszawy delegat wydziału handlowego, niemieckiego ministerstwa spraw zagranicznych. Poseł Rauscher przywiózł z Berlina nowe instrukcje.

Katowice, 3. 12. (PAT) Bawiący na Śląsku p. minister robót publ. inż. Moraczewski oraz wiceminister Górski i dyrektor departamentu Prokopowicz udali się w towarzystwie dyrektora państwowych zakładów wodociagowych w Katowicach inż. Nowakowskiego do szyby „Staszica”, gdzie zbadali będącą w budowie stację pomp i jej elektryfikację. Stamtąd p. minister udał się wraz z towarzyszącymi osobami do Zagórza celem zwiedzenia urządzeń wodociagowych dla G. Śląska. O godz. 15,31 p. minister Moraczewski odjechał pociągiem do Warszawy.

Sprośny heretyk jeszcze na wolności!

Warszawa, 4. 12. (tel. wł.) Wczoraj o godzinie pół do 2 sąd apelacyjny ogłosił wyrok w sprawie **zwierzchnika sekty marjawickiej, Kowalskiego** oskarżonego o czyny lubieżne dokonane na dziewczynkach nieletnich. Sąd apelacyjny zatwierdził wyrok Sądu Okręgowego w Płocku, na podstawie którego herszt Marjawitów skazany został na **4 lata więzienia**, która to kara na zasadzie amnestji została mu zmniejszona do 2 lat i 8 miesięcy. Prokurator wniósł wobec tego wyroku o zarządzenie **natychmiastowego aresztowania Kowalskiego**. Temu sprzeciwiła się obrona.

Sąd uwzględnił wnioski obrony i postanowił utrzymać dawny środek zabezpieczający, którym jest **kaucja w wysokości 1000 złotych**. Kowalski nie był obecny podczas ogłoszenia wyroku. Byli natomiast w pełnym komplecie inni duchowni marjawicy. Wyrok wywarł wśród nich wielkie wrażenie, gdyż liczyli oni, że kara będzie zmniejszona.

35 ofiar pierwszych mrozów w Ameryce.

W większej części Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej zawitaly w ubiegłym tygodniu pierwsze mrozy. Fałszywa zima dotarła nawet do t. zw. słonecznego południa. Pierwszy bardzo dotkliwy mroz pociągnął za sobą około 35 ofiar ludzkich. W Nowym Jorku termometr wykazał 12 stopni Celsjusza. Komunikacja kolejowa została częściowo przerwana skutkiem niesprawnego działania zwrotnic. W międzyczasie mrozy ustały.

Wymordował siekierą całą swą rodzinę.

Chciał usunąć z drogi tych, którzy mu przeszkadzali. — Sprawa ma podłoże erotyczne. — 7 ofiar bestjałskiego mordu.

Pleszew, dnia 3. 12.

„Nowy Kurjer” donosi:

Czesław Konieczny, zam. w Pieruszycach pow. Pleszew, zakochał się w siostrze nauczyciela z tejże wsi, Czesławie Szurmie, z którą zamierzał się ożenić.

Na ślub ten nie chciała zgodzić się rodzina Koniecznego. Matka Czesława stanowczo odmówiła swego pozwolenia, rodzeństwo zaś okazywało bratu na każdym kroku swoje jawne niezadowolenie. Pod wpływem tych tarć, stosunki rodzinne ulegały coraz większemu napięciu. Czesław Konieczny zawziął się.

— Nie chcecie mi dać pozwolenia, to się was o nie prosić nie będę. Dam sobie z wami radę!

Posiew zbrodniczego planu, który zakiełkował w umyśle zaślepionego młodzieńca jał z wolna dojrzewał i przerażać się w fakt dokonany. Czesław odsunął się od rodziny; z nikim nie mówił, wszystkich traktował opryskliwie.

A pajak zbrodni coraz bardziej zaciskał krąg swojej sieci.

W nocy z 1-go na 2-go grudnia, kiedy wszyscy już spali, Czesław wstał, ubrał się i zaczął ostrzyć siekiere przed domem. Z naostrzonym narzędziem, Konieczny wszedł do pokoju, w którym spała jego rodzina. Najpierw podszedł do łóżka matki; zawałał się na chwilę. Ale szatan opętał już zupełnie zbrodnia-rza-syna. Podniesiona siekiera spada, na pół rozpiatając czaszkę matki. Podniecony widokiem krwi, zbrodniarz po kolei mordował swą rodzinę: brata Michała (lat 22), Jana (lat 24), siostrę Marję (lat 18), brata Stefana (lat 8) i najmłodszą siostrę Leokadję (lat 7).

Wyciąg z protokołu wspólnego.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy.

VII Pr. 49/29.

W sprawie karnej przeciw odpowiedzialnemu redaktorowi czasopisma „Dziennik Bydgoski” powziął Wydział Karny Sekcja A Sądu Okręgowego w Bydgoszczy na posiedzeniu niejawnym odbytem dnia 21 listopada 1929 r. po wysłuchaniu zdania Prokuratury następujące

postanowienie.

Po myśli art. 77 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10 maja 1927 r. zatwierdza się

zajęcie czasopisma „Dziennik Bydgoski” z dnia 16 listopada 1929 r. nr. 265 wychodzącego w Bydgoszczy uskutecznione przez Miejski Urząd Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego w dniu 15 listopada 1929 r. albowiem

czasopismo wymienione zawiera w artykule pod tytułem: „Prawda poznańska przekupiona” przedruk częściowy zajętych czasopism „Gazeta Bydgoska” nr. 264 z dnia 15.10. i „Kurjera Poznańskiego” nr. 527 z 14 listopada br. co stanowi przestępstwo porządkowe z art. 59 ust. 1 prawa prasowego z 10 maja 1927 r. Dz. U. Rz. P. nr. 45 poz. 398.

Bydgoszcz, dnia 21 listopada 1929 r.

Sąd Okręgowy Wydział Karny I instancji

(—) Radłowski

(—) Duczmal

przewodniczący.

protokulant

Zgon Roberta Mischa.

Pochodził z pod Bydgoszczy. — Został niemieckim dziennikarzem. — O Polsce pisał obiektywnie.

W ostatnim tygodniu listopada zmarł w Berlinie dziennikarz i publicysta Robert Misch, którego artykuły obiektywne o stosunkach polsko-niemieckich spotykały się często w ostatnich latach w prasie berlińskiej. Tajemnica tej obiektywności się wyjaśnia. Misch pochodził z Żurczyzna pod Bydgoszczą. Może przodkowie jego pisali się Mysz, bo nazwisko Myszka, popularne w Bydgoszczy, spotyka się w niemieckiej przeróbce Mischke. Misch, ur. 1860 r. był początkowo aktorem, później rychło zaczął pisać komedje dla Humperdincka, napisał libretta do oper „Markietanka” i „Gaudeamus”.

Rżenie zamordowanych zbudziło brata Stanisława. Ujrawszy Czesława, podchodzącego doń, zapytał:

— Czesiek, co robisz?

W tej chwili zabłysło ostrze siekiery; Stanisław opadł na łóżko nieprzytomny.

Zbrodniarz uciekł; wkrótce go jednak ujęto.

Przewieziony do szpitala Stanisław Konieczny walczy ze śmiercią.

Ponura zbrodnia do głębi wstrząsnęła całą okolicę Pleszewa.

Telefonem dowiadujemy się od naszego korespondenta poznańskiego następujących dalszych szczegółów ohydnej zbrodni:

Otóż w Pieruszycach, jak również w Pleszewie, dokąd przewieziono zbrodniarza i trupy zamordowanych, gromadzą się tłumy ludności. Ciężko poraniony brat mordercy zmarł w ciągu wczorajszego dnia. Na miejsce wypadu wyjechała komisja sądowo-lekarska dla przeprowadzenia śledztwa. W Pleszewie przeprowadzono sekcję zwłok ofiar krwawej zbrodni. Morderca nie okazuje żadnej skruchy. Zaskoczony nagłym przytrzymaniem przez psa policyjnego przyznał się morderca do swego czynu i z niezwykłym cynizmem opisał poszczególne momenty mordu. Wkrótce odnaleziono też pokrwawione narzędzie zbrodni — siekiere, którą Konieczny ukrył w głębokiej studni. Zwłoki zamordowanych są zmasakrowane w sposób potworny. Starsza siostra ma odcięte ramię i poranioną głowę, inne ofiary czaszki i szyje porabane silnymi ciosami siekiere Konieczny, nie tracąc zimnej krwi, starał się z początku zrzucić większą część winy na 2-ch rzekomych współników.

Rząd, dyktatura, czy sejmowładztwo?

Odpowiedzi na ankietę „Dziennika Bydgoskiego“.

VIII.

W odpowiedzi na naszą ankietę w sprawie rozgrywki rządu z sejmem otrzymaliśmy cały stos listów z Wielkopolski i Pomorza. Podajemy tylko głosy najważniejsze:

P. Teodor Dembek z Lidzbarka stwierdza, że dobro kraju musi być ważniejsze niż wszelkie zasady demokracji i parlamentaryzmu, gdyż istnienie tych ostatnich i ich realne wartości ściśle są zależne od istnienia i rozwoju państwa. Nawet największy demokrat, o ile nie jest skończonym anarchista, nie poświęci swej Ojczyzny dla żadnych, choćby istotnych zdobyczy społecznych.

Sejmy dotychczasowe stanowiły wyższą szkołę demoralizacji, zarażającej nasze młode urzędy i politycznie nieświadomione społeczeństwo, a ograniczenie tej zarazy i pomniejszenie jej wpływu przez obecny rząd, nie może być uważane jako walka z demokracją. Dobro państwa polskiego musi być przeciwstawione kompromitującemu parlamentaryzm partyjnictwu sejmowemu, którego chorobliwe wybujałości przeczą zdrowym zasadom demokracji.

Pp. Grabowski, Czerkowski, Frączek i Przybyszewski z Lidzbarka wypowiadają te same poglądy.

P. Zbyszko Tatra z Gniezna w ostrych słowach występuje przeciwko sejmowładztwu, a zalecając dyktaturę marszałka Piłsudskiego, tak pisze:

Historja się powtarza. Jak w dawnej Polsce, jedni do Sasa, drudzy do lasa, z tą tylko różnicą, że dawniej polityką zajmowali się ludzie wykształceni, bogaci i wpływowi, dzisiaj zaś każdy domorosły laik, włożywszy okulary na nos, udaje wytrawnego dyplomata. 440 mądrych głów to za dużo sprzeczności poglądów, za dużo krzyków i — za dużo wydatków. Ideowe wytyczne klubów i partyj idą w kąt z chwilą, w której zakończono obliczenia kartek wyborczych. Zaczyna teraz w całym majestacie swym występować władczyni — demagogja. Dyktatura silnej ręki ostatnim środkiem ratunku. Tak mówi cały naród z wyjątkiem tych, którym zależy na wicherzeniu. Potrzeba nam godnego następcy Bolesławów, Kazimierzów i Batorych.

P. Sabina Hortensja Bartodziejska z Bydgoszczy pisze, że rozumna dyktatura jest w chwili obecnej bezwzględnie koniecznością, zwracając się zaś prze-

ciwko sejmowładztwu, takie kreśli uwagi:

Obywatele państwa polskiego muszą przede wszystkim nabrać wychowania w twardej szkole posłuchu i poszanowania praw, by mogli następnie sami się rządzić.

Z uwagi na dotychczasowe postępowanie sejm, które jest wysoce niepartijotyczne i zgubne, pragnę jak najrychlejszego rozwiązania sejm i rozszerzenia praw Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. Posłowie nasi, to niestety w większości ludzie ciemni oraz znaczna

ich ilość działa rozmyślnie na szkodę państwa. Wrogowie nasi, którzy mianują się posłami, otrzymują za warcholstwo olbrzymie pensje oraz djety, które winny być obrócone przedewszystkiem na zwalczanie szpiegostwa, na który to cel państwa ościenne, olbrzymie sumy wydają. Najbardziej niebezpiecznym Polak, rozumiejący należycie dobro państwa polskiego, zgorzony jest utrzymywaniem darmozjadów i szkodników państwa, z podatków obywateli. Posłowie, jak wiadomo, zwalczają stale naszą armję, która jest ostoją pa-

ństwa i bezpieczeństwa całości granic państwa.

P. Brauner z Bydgoszczy twierdzi, że sejm dzisiejszy nie jest absolutnie wyrazem woli narodu, lecz skoro już jest, powinien zgodnie pracować z rządem dla dobra państwa i narodu.

P. St. Stechta z Krotoszyna zwraca się przeciwko odpowiedzi p. Dobrzyńskiej, twierdząc, że sejm, będący siedzibą partyjnictwa, warcholstwa i kłótni, należy czempredzej rozwiązać.

P. Józef Konopek z Bydgoszczy zastrzega się, ażeby, broń Boże, nie powróciły czasy Grabszczyzny i korupcji posłów, przyczem z uznaniem podnosi pracę obecnego rządu, który zdobył zagranicą taki autorytet, jakiego żaden z poprzednich rządów nie posiadał.

P. Darnowski z Ostromecka wyraża radość i zadowolenie, że rządy znajdują się w silnych rękach marszałka Piłsudskiego, mimo to jednak radzi, ażeby w obecnym zmaganiu się rządu z sejmem znaleźć złotą drogę środka i dojść do zgodnego porozumienia, co leży w interesie kraju i dobra publicznego.

P. Bruski z Czerwińska jest zdania, że dopóki nie mamy posłów, świadomych swych zadań i obowiązków, dopóty winien rządzić marszałek Piłsudski z pomocą odpowiedniej rady gospodarczej. Sejm należałoby rozwiązać na przeciąg kilku lat.

P. Jan Jakubowski z Ostrowa, były poseł na Sejm Ustawodawczy, kruszy kopję za dyktaturą marszałka Piłsudskiego. Wolałbym — pisze były poseł — być za sejmem, w obecnych jednak warunkach przemawiam za dyktaturą. I Kościuszko był ongiś dyktatorem. Piłsudski okazał się prawdziwym mężem stanu. Lepszym jest dyktator mądry i człowiek z charakterem, niż sztuczny zlepek ludzi pustych i nierozumiejących się. Tylko pod rządami mądrego dyktatora wydobyliśmy szczytne hasło filaretów wileńskich: Ojczyzna — nauka — cnota.

Walka z rozpustą w Turcji.

Rząd turecki, zaniepokojony szerzeniem się rozpusty wśród ludności przedsięwzięciem surowe zarządzenia, ograniczające liczbę domów rozpusty. Przewidywany jest nawet zakaz uprawiania nierządu.

Byłaby zgoda między marszałkami

gdyby jeden tak tańczył, jak mu drugi zagra.

Sintal i Steeman.

14

Trzynaste uderzenie północy.

(Przedruk wzbroniony.)

(Ciąg dalszy).

— Ach, ci ludzie z towarzystwa, — westchnął detektyw. — W każdym razie Bruno de Casterive oddał nam wielką przysługę. Co za szkoda, że nie mam sekretarza! Mógłby być stenografować rozmowę p. Landry z panią Meriadec, przytoczoną przez naszego gościa.

— Nie to chcę powiedzieć... Ale tę rozmowę zanotowałem...

— O! bravo! — zawołał Miette. — Napisałeś na maszynie.

— Tak... Nie... Wolałem napisać piórem.

— Jestem zadowolony z ciebie, Sosthene, stajesz się sprytny. Ale nie wyobrażasz sobie miny sędziego, gdy mu powtórzymy tę rozmowę.

— Tak, oczywiście. Nie to chcę powiedzieć...

— A co?

— Powiedział mi pan, że pani Meriadec nie była zbyt zmartwiona śmiercią męża. A jednak Casterive nie wyrażał się tak źle o Landry'm.

— Mój drogi, nie wszystko, co ludzie mówią, trzeba brać za dobrą monetę.

— No więc, poco stawał w jej obronie, mówiąc jednocześnie dużo złego?

— Jakis ty naiwny! Któż ci zaręczy, że Casterive nie był zazdrosny?

— A...

— Widzisz? Więc?

— No to może ten pan wogóle blagował.

— Jakto?

— Nie to chcę powiedzieć. Moza ta cała rozmowa...

— Nie, zdaje mi się, że doprawdy ją podsłuchał. Jestem nawet pewny. Casterive ma jakiś żal do Landry'ego. O co? obojętne. Chce się na nim zemścić, więc powtórzył mi rozmowę, którą podsłuchał.

— Nie to chcę powiedzieć... A dlaczego pani Meriadec mówiła sędziemu, że Landry dawał jej tylko dobre rady.

— Radził jej cierpliwość. Ale cierpliwość też ma swoje granice. Wiesz, że pani Meriadec jest przeciwniczką rozwodów. Skoro nie chciała się pozbyć swego męża w ten sposób, pozostał jej jeszcze inny.

— Usunąć go!

— Tak, albo polecić to komuś.

— Och!

— Nie oburzaj się. Z dwojga złego trzeba wybrać gorsze. Elza nie powiedziała Landry'emu: „Zabij mego męża“. Ale mogła mu szepnąć: „Och, Maks. Moje życie jest takie ciężkie. Jakżebyś była szczęśliwa, gdybyś mogła wyjść za ciebie! Ach, gdybyś była wolna!“ Wyobrażasz sobie jak na to zareagował Landry. Od tej chwili myślał tylko o jednym: znieść przeszkodę, która go dzieliła od pani Meriadec. A tą przeszkodą był jej mąż.

— Nie to chcę powiedzieć. Czy sądzi pan, że pani Meriadec była do tego stopnia obłudna?

— Sosthene, znasz chyba kobiety.

— Tak, znam...

— A zatem zgadzamy się co do tego. Miette spojrzął na zegarek, skonsta-

tował, że było południe, i doszedł do wniosku, że wartoby było zajrzeć do sądu.

X.

Mam coś nowego.

W ogromnej sali des Pas Perdus olbrzymiego budynku, który należało zawdzięczać genjuszowi lub szaleństwu mistrza Poelaert — zwykle ożywienie.

Adwokaci, w nasuniętych na oczy beretach, spacerują dużymi krokami. Niektórzy z nich potrafią szeroko rękawami tog, tłumacząc swoim klientom, jakimi argumentami będą zbijali dowody swych przeciwników. Niektórzy noszą togi jedynie dla przyjemności pokaziwania się w tym stroju. Przeszedłszy cudem zwycięsko przez wszystkie próby egzaminów, uważają, że sam fakt noszenia „Szaty obrońców wdów i sierót“ wystarczy do usprawiedliwienia nieuctwa. Na jednym z okien siedzi jakaś adwokatka w przepiśowym stroju i maluje sobie usta. Woźni pokazują zwiędzającym słynną płytę posadzki, piękniutą skutkiem samobójczego skoku niemieckiego oficera ze szczytu wieżycy, i naciągają ich na różne pocztówki. W korytarzach małżonkowie w stadjum rozwodów rzucają na siebie wrogie spojrzenia, żandarmi dzwonią ostrogami, dziennikarze biegają z jednej sali do drugiej w poszukiwaniu ciekawych procesów.

Miette zeszedł do podziemi, gdzie było locum policji śledczej. Wszedł do gabinetu pana Faucon, który miał prowadzić badania nad tragedją przy ulicy Zielonego Strzelca.

Detektyw został przyjęty bardzo chłodno. Oświadczono mu, że władze postanowiły trzymać w ścisłej tajemnicy

wszystko, co dotyczyło śmierci Valby'ego. Nie raczono nawet dać mu żadnych wyjaśnień co do samego Landry'ego, którego wina była niezbita, a także co do zabójstwa Meriadec'a.

— A wynik sekcji...

— Niech pan przejrzy gazety, — poradził pan Faucon, wrzuszając lekko ramionami.

Miette nie przejął się. Był przyzwyczajony do podobnego przyjęcia ze strony tych panów, którzy nie lubili detektywów prywatnych, „amatorów“, jak ich nazywali. Detektyw opuścił Pałac Sprawiedliwości.

Nie spiesząc się, wszedł do tramwaju, który zawiózł go na giełdę i poszedł pieczo na Plac Brouchère do „Kawiarni Weneckiej“, gdzie lubił siadywać, gdy miał wolną chwilę. Po drodze kupił „Zenit Brukselski“ — nowy dziennik, który wychodził o godz. 12,30 i podawał zwykle dużo nowości. Miette usiadł przy jednym z stolików, zamówił kufel piwa i rozłożył gazetę.

Na pierwszej stronie wydrukowano grubymi czcionkami tytuł w sprawie morderstwa na ulicy Zielonego Strzelca:

Trzynaste uderzenie północy.

Człowiek zamordowany w swoim gabinecie.

Drugi zaszytyetowany przed domem, w którym popełniono morderstwo.

Policja jest na tropie pierwszej ofiary.

Kto zabił p. Valby?

Najpierw szczegółowo opisano całe wydarzenie, odkrycie trupa Valby'ego i ucieczkę Maksa Landry.

(Ciąg dalszy nastąpi).

Na drodze do porozumienia gospodarczego polsko-niemieckiego.

Przedstawiciele sfer gospodarczych obu państw naradzali się w Poznaniu.

Poznań, 2. 12. Przez trzy dni toczyły się w Poznaniu obrady konferencji sfer gospodarczych Polski Zachodniej i delegacji wschodnio-niemieckich izb przemysłowo-handlowych. Ze strony Polski przybyli m. i. pp. radca dr. Hemkiewicz, dyrektor kolei inż. Ruciński, prezes poczt i telegrafów Kaźmierski, dyr. Wartalski z Warszawy, prezes izby przemysłowo-handlowej w Grudziądzu Marchlewski, wiceprezes Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu Robiński i wiceprezes Rady naczelnej Zrzeszenia kupiectwa polskiego p. Otmianowski.

Ze strony niemieckiej przybyło na tę konferencję 26 przedstawicieli sfer handlowych z Wrocławia, Świdnicy, Lignicy i Królewca, z prezesem Izby przemysłowo-handlowej z Wrocławia dr. Grundtem na czele.

Po zagajeniu i powitaniu przybyłych gości przez p. Otmianowskiego, ukonstytuowano prezydium, składające się z Polaków i Niemców.

Następnie p. dyr. Sikorski w obszernym referacie omówił możliwość wymiany towarowej między Polską a Niemcami, wskazując danymi statystycznymi na wysokość tej wymiany, która wprawdzie przez wojnę celną Niemiec z Polską znacznie osłabła, ostatecznie jednak znowu nabiera siły.

Jako koreferent wystąpił syndyk Izby przemysłowo-handlowej we Wrocławiu dr. Freimark, który omawiając możliwość wymiany towarowej z niemieckiego punktu widzenia, podał także w przybliżeniu warunki wymiany z chwilą ukończenia wojny celnej. Zdaniem mówcy, zniknąć muszą wszelkie istniejące obecnie obostrzenia wojny celnej, za jakie uważać należy ze strony Polski wielkie utrudnienia paszportowe, a ze strony niemieckiej wprowadzenie kontyngentów na zboże i mięso.

Dalej mówca stwierdził, że domagać się należy, w razie zniesienia wojny gospodarczej, wzajemnego zastosowania klauzuli największego uprzywilejowania, oraz zniesienia ceł ochronnych i systemu protekcyjnego.

Mówca referat swój zakończył stwierdzeniem, że zbyt głębokie są rany, jakie światu zadały ostatnie 15 lat i za wielkie zadania odbudowy krajów, by wszelkie narody nie tęskniły za pokojem gospodarczym i możliwością spokojnego wykonywania swej pracy, czemu wyraz dały uchwały ostatnich dwóch posiedzeń międzynarodowej Izby handlowej.

Po referacie dr. Freimarka dokonano wyborów komisji. Komisje te obradowały przez cały dzień, poczem na zebraniu plenarnym, przewodniczący obu komisji przedłożyli rezolucje, przyjęte przez zebranych jednogłośnie. Rezolucje kotawizy komunikacyjnej domagają się polepszenia połączenia kolejowego między Warszawą a Wrocławiem. Wskazaniem byłoby stworzyć jeden wielki międzynarodowy trakt kolejowy Warszawa — Praga — Jugosławja — Włochy, a stąd przez Szwajcarię do południowych Niemiec. W sprawach pocztowych stwierdzono, że połączenie telegraficzne między Polską a Niemcami jest bez zarzutu. Odpowiednie władze dążyć powinny jeszcze do wprowadzenia wymiany czekowej. Specjalne zainteresowanie wywołała sprawa komunikacji lotniczej, rozkład której należy jednak jeszcze dokładniej opracować.

W kwestiach prawnych rezolucja domaga się, by przy zawieraniu interesów handlowych, obie strony porozumiały się co do obowiązującego prawa, przyczem w rachubę wchodziłoby prawo ojczyste, prawo miejsca zamieszkania, prawo miejsca, w którym umowa doszła do skutku, względnie prawo miejsca, w którym towar w danej chwili znajduje się i zaleca się, by zwyczajnie handlowe obu państw były o ile możności do siebie upodobnione. W tym celu nastąpić ma wzajemna wymiana warunków handlowych ze strony izb przemysłowo-handlowych oraz giełd.

Wreszcie rezolucja wyraża życzenie, by wzajemną pomoc prawną przewidzianą w przyszłym traktacie handlowym, rozciągnąć również na orzeczenie

Sprawność polskiego lotnictwa komunikacyjnego.

Niejednokrotnie zagranica dawała wyraz swego najwyższego uznania dla sprawności naszej żeglugi powietrznej i dla polskich pilotów komunikacyjnych, stawiając ich za wzór dla innych.

W Wiedniu, gdzie koncentruje się międzynarodowy ruch lotniczy z Czechosłowacji, Niemiec, Węgier, Włoch i t. d. i gdzie dolatują również samoloty polskie, uderzyło się w tamtejszym świecie lotniczym specjalne wyrażenie „Polenwetter“ na określenie złej pogody, w której ruch lotniczy zamiera, a jedynie polskie samoloty komunikacyjne kursują normalnie.

Obecnie sygnalizują nam z Wiednia znów podobny wypadek, który miał miejsce we wtorek, dn. 26 listopada br. W dniu tym z powodu silnej mgły, panującej nad Wiedniem i nad całą okolicą, nie odleciał żaden samolot w żadnym kierunku (Praga, Monachjum, Budapeszt, Wenecja i t. d.), ani też do Wiednia nie przybył. Polskie płatowce natomiast prowadzone przez naszych pilotów, pp. Włodzimierza Klisza i Tadeusza Karpińskiego, odbyły swą podróż zupełnie normalnie, przelatując poszczególne przeszerzenie ściśle w czasie określonym rozkładem.

Akademickie koło Pomorzan w Warszawie.

Nowy Zarząd. — Związek Akademików z Pomorza. — Pomoc finansowa. — Nabycie własnego lokalu.

W końcu listopada odbyło się w Warszawie w lokalu Związku Obrony Kresów Zachodnich Zwyczajne walne zebranie Akademickiego Koła Pomorzan. Nowy Zarząd, w skład którego wchodzi pp. Kreft Karol — prezes, ks. mag. Liedtke Antoni — wiceprezes, Epsteinówna Irena — sekretarz, Huczowska Urszula ref. kult. ośw., ks. Wiśniewski Roman — skarbnik, Langowski Paweł — zastępca sekr. i Kula Bernard — zast. skarbnika, przedstawił zebranym plan dalszego działania. Między zamierzeniami nowego zarządu na specjalną wzmiankę zasługuje urządzenie uroczystej akademii z okazji dziesięciolecia

połączenia Pomorza z Ojczyzną. Omawiano również aktualną sprawę ostatecznego zawiązania Związku Akademickich Kół Pomorskich, który zgrupowałby całą młodzież akademicką Pomorza w jeden związek. Postanowiono dalej nawiązać kontakt z prasą pomorską oraz odwołać się do szerokiego ogółu społeczeństwa pomorskiego o materialną pomoc w zamierzeniach, ponieważ fundusz jakim rozporządza A. K. P. jest na wyczerpaniu. W końcu poruszono sprawę nabycia własnego lokalu, gdyż do tej pory Akad. Koło Pomorzan swej siedziby nie posiada.

Co będzie wystawione na M. W. K. T.

Dla orientacji osób i przedsiębiorstw zainteresowanych przyszłoroczną Międzynarodową Wystawą Komunikacji i Turystyki w Poznaniu, podajemy wyszczególnienie przewidywanych eksponatów na tej Wystawie.

Przedmioty wystawowe dzielą się na następujące sekcje i działy:

A. Sekcja Komunikacji ogólnej. Dział I-szy. (koleje normalne i wąskotorowe): lokomotywy, wagony, chłodnictwo transportowe, sygnalizacja kolejowa, urządzenia dworcowe, budowa kolei, akcesoria kolejowe i przemysł pomocniczy, propaganda towarzystw kolejowych i ubezpieczeń oraz tow. transportowych. Dział II-gi (komunikacja miejska i podmiejska): tramwaje i elektrybusy, budowa linii tramwajowych, kolejni podziemne, kolejni zębate, przemysł pomocniczy, propaganda towarzystw tramwajowych i kolejek podziemnych. Dział III-ci (lotnictwo): samoloty, akcesoria lotnicze i aparaty precyzyjne, budowa portów lotniczych, propaganda towarzystw lotniczych. Dział IV-ty (żegluga morska i rzeczna): stocznie, budowa portów i urządzenia portowe, propaganda portów, budowa kanałów i śluz, przemysł pomocniczy, propaganda towarzystw okrętowych. Dział V-ty (powozy, wozy i wózki). Dział VI (drogi i mosty): budowa dróg i ulic, budowa mostów, przemysł pomocniczy. Dział VII (telefon, telegraf i poczta): urządzenia pocztowe. Dział VIII (radio): aparaty odbiorcze, aparaty nadawcze, telewizja, przemysł pomocniczy, propaganda towarzystw radiowych. Dział IX (urządzenia transportowe): przenośniki przemysłowe, dźwigi.

B. Sekcja Trakcji spalinowej. Dział I (autobusy). Dział II (samochody ciężarowe). Dział III (samochody specjalne): sanitarne, do czyszczenia i polewania ulic, pożarnicze, handlowe i reklamowe, wojskowe, kuchnie polowe, czołgi. Dział IV (samochody osobowe). Dział V (traktory). Dział VI (cyklonетки). Dział VII (motocykle). Dział VIII (rowery). Dział IX (karoserje). Dział X (opony). Dział XI (części składowe i zapasowe). Dział

świąt polubownych Izb przemysłowo-handlowych i giełd.

Wobec bliskiego zawarcia traktatu handlowego polsko-niemieckiego znaczenie obrad poznańskich wśród sfer handlowych polsko-niemieckich, jest bardzo wielkie.

XII (materiały i półfabrykaty). Dział XIII (akcesoria).

C. Sekcja Turystyki. Sekcja ta, podzielona na osiem działów zawierać będzie: propagandę indywidualnych miejscowości, propagandę przedsiębiorstw transportowo-turystycznych, propagandę biur podróży, wydawnictwa, poświęcone komunikacji i podróży, film podróźniczy i fotografie, kartografię, sport i artykuły sportowe oraz przybory podróźnicze.

Z KRAJU.

Warszawa, 3. 12. (PAT) Wczoraj pościgiem wiedeńskim powrócił do stolicy z kilkudniowego wypoczynku p. minister Matuszewski, witany na dworcu przez grono urzędników Ministerstwa Skarbu z wiceministrem Grodyńskim na czele.

WARSZAWA. Krew w żyłach mroźce widowisko. Mieszkańcy domu przy ulicy Okólnej 5a zostali zaalarmowani rozpaczliwymi krzykami. Z okna klatki schodowej czwartego piętra zwiisał jakiś młody człowiek, którego rozpaczliwie usiłował wciągnąć z powrotem inny mężczyzna. Po chwili z okna zwi-

Nieuchwytny morderca przeniósł się do Dortmundu?

Policja nadal bezradna.

Niedaleko Dyseldorfu w mieście Dortmund popełniono zbrodnię, która dała podstawę straszному przypuszczeniu, że upiór dyseldorfski przeniósł swą zbrodniczą działalność do tego miasta. Znalaziono na jednej z ulic zwłoki 38-letniej zameżnej Marty Kiefer, zamordowanej pchnięciem noża kuchennego w szyję. Cios zadany został z taką siłą, że nóż złamał się na dwoje. Podobnie jak w Dyseldorfu tak i teraz wśród mieszkańców Dortmundu panuje prawdziwa psychoza mordercy. Pomimo zaprzeżeń policji, przerażeni mieszkańcy przypisują zbrodnię mordercy dyseldorfskiemu, twierdząc, iż obecnie dokonano w tym mieście nowej serji zbrodni.

Policja niemiecka poszukując tajemniczego mordercy z Dyseldorfu, doko-

Przy reumatyzmie zaziębieniu bólu głowy
ASPIRIN
tabletki

Originalne opakowania z czerwoną banderolą i znakiem „BAYER“ w kształcie krzyża są do nabycia we wszystkich aptekach

ło już dwóch ludzi, a przytrzymało ich z ogromnym wysiłkiem kilka osób. W pewnym momencie obu wciągnięto z powrotem. Jak się okazało, jednym z tych ludzi był mieszkaniec tego domu, 20-letni Eugenjusz Kotkowski, który w przystępie silnego rozstroju nerwowego, pod wpływem podniecenia alkoholem usiłował wyskoczyć z czwartego piętra. Kostkowski odprowadzony został do mieszkania, gdzie poraz drugi targnął się na swe życie, wypijając większą dawkę mieszaniny sublimatu z kreozotem. Denat w stanie ciężkim, bez przytomności przewieziony został do szpitala.

LUBLIN. Chrześcijański Uniwersytet Robotniczy. W niedzielę 1 grudnia odbyło się w Lublinie w sali kina przy ul. Bernardyńskiej uroczyste otwarcie oddziału miejscowego Chrześcijańskiego Uniwersytetu Robotniczego w obecności ks. bisk. Fulmana, przedstawicieli miejscowej inteligencji, warstw pracujących i młodzieży. Oddział ten został powołany do życia przez grupę miejscowych działaczy chrześcijańsko-społecznych. Zebranie zakończyła część muzyczno-wokalna, na którą złożyły się występy chóru śpiewaczego gimnazjum biskupiego, śpiew solowy i deklamacja.

CZĘSTOCHOWA. „Harakiri“ zwyrodniałego rzeźnika. W gminie Skomlin, pow. wieluńskiego dopuścił się czynu lubieżnego na 12-letniej dziewczynce niejaki Chałupczyński, rzeźnik z zawodu. Zwyrodniały rzeźnik został przez policję aresztowany. W Wieluniu w drugim dniu po zaareztowaniu targnął się na życie, rozpruwając sobie brzuch szczyrykiem. Po dokonanej w szpitalu operacji zeszcycia jelit i brzucha, nastąpiła śmierć.

SOSNOWIEC. Maszynista kolejowy zastrzelił urzędnika biurowego. Na stacji w Strzemieszycach maszynista kolejowy 58-letni Jan Mroczkowski dokonał śmiertelnego zamachu rewolweryjnego na urzędnika biura parowozowni, 29-letniego Kazimierza Ścisło. Mroczkowski po otrzymaniu pensji przyszedł podpity do biura parowozowni, gdzie począł czynić urzędnikowi Ścisło nieuzasadnione wymówki. Ścisło kazał mu opuścić biuro, grożąc w przeciwnym razie usunięciem przez policję. Z pozornym spokojem Mroczkowski wyszedł z biura i udał się do swego mieszkania, skąd po chwili wrócił uzbrojony w rewolwer. Otworzywszy gwałtownie drzwi biura, Mroczkowski strzelił kilka razy do Ścisła, który ugodzony 5 kulami padł trupem na miejscu. Policja aresztowała mordercę.

nała w miejscowości Neukirchen w zagłębiu Saary aresztowania pewnego robotnika, który od kilku dni zajęty był w jednej z kopalń i wylegitymował się dokumentami, pochodzącymi z legionu rzymskiego. W kieszeni aresztowanego znaleziono torebkę, napełnioną tłuczonym pieprzem i brzytwę. W związku z tem aresztowaniem niezwykle przygnębiające-wrażenie wywołało morderstwo dokonane już po powrocie aresztowanego w Dortmundzie na 38-letniej kobiecie.

Pomimo zmobilizowania całego aparatu pościgowego, pomimo telefonów, radja, samochodów, chemików, techników i laboratorjów, zbrodniarz, jak dotychczas, zdaje się z powodzeniem kpić sobie z ręki sprawiedliwości.

Z WIELKOPOLSKI i POMORZA

Groźny bandyta Wleczyk zbiegł z więzienia.

Pościg za bandytą, który się ukrył w lesie durowskim, nie odniósł skutku.

Z Wągrówca donoszą o ucieczce z wągrowieckiego więzienia sądu grodzkiego groźnego bandyty Wleczyka Jana, urodzonego 3 marca 1883 roku. Wleczyk wydostał się z więzienia przez przrżnięcie kraty okiennej piłką stalową. Zarządzony natychmiast pościg za bandytą, który ukrył się w lesie durowskim, nie przyniósł żadnych rezultatów. Pościg trwa nadal.

Tragiczna śmierć handlarza koni.

Chodzież, dn. 3. 12.

Z Chodzieży donoszą: Handlarz koni p. Werski przy wjeździe do bramy domu piekarza Gapińskiego został przyciśnięty wozem tak nieszczęśliwie, iż doznał naruszenia kręgosłupa i złamania kilku żeber. Przewieziony w stanie bezprzytomnym do domu wkrótce zmarł.

Katastrofa samochodowa.

Z Rogoźna donoszą: Na szosie Poznań—Rogoźno wydarzyła się katastrofa samochodowa. Oto z powodu pęknięcia resoru i zepsucia się kierownicy samochód wpadł do rowu i rozbił się.

Jadący samochodem p. H. Pasterski, dyrektor spółdzielni osadniczej w Poznaniu i p. Zych, obywatel ziemski i jego żona odnieśli ciężkie okaleczenia.

Wielkie zrozumienie idei Floty Narodowej w pow. wyrzyskim

Okręgowy Komitet Floty Narodowej w Bydgoszczy otrzymał list od starosty powiatowego p. Wuyka w Wyrzysku, zawiadamiający Komitet, iż celem poparcia zamierzeń Okręgowego Komitetu Floty Narodowej w Bydgoszczy, sejmik powiatowy powiatu wyrzyskiego na posiedzeniu dnia 19 października br. uchwalił tytułem subwencji na rzecz budowy statku handlowego 1% od ogólnej sumy budżetu administracyjnego na rok gospodarczy 1930/31, co wyniesie ca. 8—10 000 zł.

Cześć obywatelom powiatu wyrzyskiego!

Kto następny?

Wyroki sądowe w Poznaniu nie będą uchylone.

Z powołaniem się na „Gazetę Zachodnią” zamieściliśmy telegram, donoszący o możliwości uchylenia 10.000 wyroków sądowych w Poznaniu. Obecnie otrzymujemy od prokuratora sądu apel. informację, iż poprzednie nasze doniesienie było mylne, albowiem prokuratorzy nie wstrzymali się od udziału w rozprawach, ani też nie zgłaszają sprzeciwu przeciwko nienależystemu składowi sądu, ponieważ zachodzi brak warunków prawnych do zajęcia tego rodzaju stanowiska, przeciwnie Apelacyjny Urząd Prokuratorski w Poznaniu nie upatruje nieważności postępowania sądowego z tego powodu, iż w jedno-osobowych wydziałach sądu okręgowego osadzali sprawy sędziowie grodzcy, na stałe delegowani do pełnienia obowiązków sędziów okręgowych, na mocy obowiązujących przepisów tak prawa o ustroju sądów powszechnych, jak i kodeksu postępowania karnego.

Śmierć pod kołami pociągu.

Z Ostrowa donoszą: Obchodowy Kaczmarek znalazł w tych dniach w okolicy Franklina, tuż koło Szczygliczki, zwłoki kilkunastoletniego chłopca. Powiadomiona o tem policja wszczęła natychmiast dochodzenia i stwierdziła, że denatem jest 16-letni Józef Michalek, zamieszkały czasowo u swej babki w Ostrowie. Bliższe śledztwo wykaże, czy chłopiec popełnił samobójstwo czy też uległ wypadkowi.

KORONOWO. Wielki wiec Ch. D. odbędzie się w czwartek, dnia 5. bm. o godz. 7 wiec. w sali p. Gollnika. Jako referent przybędzie redaktor Bigoński z Bydgoszczy.

WIELE. Z inicjatywy nauczyciela i prezesa Stow. Mł. M. p. Patenkiewicza obchodziła Sodalicia Męska uroczystość poświęcenia swego sztandaru. Mszę św. odprawił ks. Grabański, patron Stow., a moderator ks. prob. Wrycza wygłosił podniosłe kazanie. Po nabożeństwie

odbyło się uroczyste wbijanie gwoździ. Wieczorem odbyło się przedstawienie teatralne. Odegrano sztukę p. t. „Żelazna maska”. Liczną zebraną publiczność nie szczędziła oklasków i życzeń p. Patenkiewiczowi, który był reżyserem tej sztuki.

WTELNO. Przedstawienie amatorskie. W niedzielę, dnia 24. ubm. odegrało tu Stow. Młodz. Polskiej w przepelnionej sali p. Zywerta przedstawienie amatorskie p. t. „Król umiera”. Sztuka ta ze względu na swą treść jak i doskonałą grę amatorów wypadła znakomicie. Po przedstawieniu odbyła się zabawa taneczna.

PAKOŚĆ. Sprawa wykupu świadectw przemysłowych. Czytelnikom naszego pisma zwracamy uwagę na obwieszczenie Wielkopolskiej Izby Skarbowej. Urząd Skarbowy w Mogilnie celem zaoszczędzenia płatnikom straty pieniężnej i czasowej wskutek podróży do Mogilna, powierzył odbiór deklaracji i gotówki tu. Miejskiej Kasie, która przyjęła na siebie obowiązek występowania w charakterze pełnomocnika płatników przy nabywaniu świadectw przemysłowych na rok 1930.

JANOWIEC. Osobiste. Dnia 24. ubm. o godz. 9 w kościele parafjalnym w Janowcu pow. Żnin odbyły się złote gody p. Laskowskiego Józefa z swą małżonką Konstancją z domu Wachowska. Do blisko 80-letnich starców przemówił w rzewnych słowach ks. dziekan Noak z Janowca.

MOGILNO. Jarmark na bydło, konie i kramny odbędzie się dnia 10. bm. Spęd bydlę dozwolony.

WRZEŚNIA. Jarmark na konie, bydło i kramny odbędzie się dnia 10. bm. Świn śpędzać nie wolno.

Fordon.

Z życia nauczycielstwa. Dnia 30. ubm. odbyła się konferencja rejonowa. Lekcja z ortografii przeprowadziła p. Pachówna. Po lekcji odbyła się pod przewodnictwem rektora p. Augustyna dyskusja. Następnie wygłosili referaty p. Augustyn i p. Olszewski. Po posiedzeniu udano się na wspólny obiad do p. Fr. Płotki. O godz. 15 odbyło się zebranie Kółka S. N. na którym ustalono terminy i programy następnich zebrań.

Zebranie Kółka Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem. W ub. niedzielę odbyło się w lokalu p. Płotki zebranie miejsc. Kółka B. B., które zaszczylił swą obecnością również goście z Bydgoszczy w osobach inż. Lisieckiego i p. Garbicza.

Gniezno.

Odznaczenie. Pana Edwarda Grabskiego mianował Ojciec św. swoim szambelanem. Odnośny dokument wręczył mu w ub. niedzielę J. Eksceleńcja ks. biskup Laubitz. Pan Edward Grabski położył wybitne zasługi na polu religijnym i narodowym.

Obchód listopadowy. Na rzecz konserwacji grobów dla poległych bohaterów oraz ufundowanie pomnika odbędzie się w środę, dnia 4. bm. w kinoteatrze „Apollo” uroczysty obchód powstania listopadowego z udziałem prezydenta miasta p. Barciszewskiego, który wygłosi słowo wstępne, prelekcje wygłosi prof. dr. Pomian - Bisiękiński.

O rabunek i kradzież. Przed tu. sądem okręgowym toczyła się w ub. tygodniu rozprawa przeciwko Zygmuntowi Wojciechowskiemu, lat 13, Leonowi Pąkałce lat 20, Edwardowi Szczepaniakowi, lat 19, oskarżonym o kradzież i rabunek. Akt oskarżenia zarzucha Wojciechowskiemu i Pąkałce, że dnia 6. 12. 28 r. włamali się do mieszkania emeryta Boguckiego przy ul. Dalkowskiej, zabierając na jego szkodę 640 zł; Pąkałce i Szczepaniakowi zaś zarzucha akt oskarżenia, że dnia 19. 8. br. skradli z pociągu 10 ctr. węgla, wreszcie wszystkich oskarża się o dokonanie w dniu 4. 9. br. rabunku na osobie Boguckiego, o czym swego czasu pisaliśmy. Oskarżeni częściowo tylko przyznają się do winy, sąd jednakże skazał Wojciechowskiego za ciężką kradzież i usiłowany rozbój na 25 miesięcy więzienia, Pąkałkę za to samo i prócz tego za zwykłą kradzież łącznie na 3 lata więzienia, Szczepaniak dostał 4 miesiące więzienia. Prócz Szczepaniaka reszta oskarżonych wyroku nie przyjęła.

Cena chleba w Gnieźnie. Od dnia 2. bm. aż do ukazania się nowego rozporządzenia cena za 1 kg. chleba wynosi w Gnieźnie 43 grosze.

Rogoźno.

Osobiste. Z dniem 1 grudnia opuścił nasze miasto ceniony i poważany ks. wikariusz Kobza i objął wikariat w Poznaniu przy parafji Jezyckiej.

Ojciec sześciu synów. Kolejarzowi p. Stefanowi Janowskiemu, zam. w Gościejewie urodził się w tych dniach szósty zrzędu syn. Prawdopodobnie ojciem chrzestnym będzie p. Prezydent Rzeczypospolitej.

W 99 rocznicę powstania listopadowego „Sokół” urządził skromny obchód w lokalu p. Jarosza. Słowo wstępne wygłosił prezes p. rektor Urbański, piękny i interesujący odczyt wygłosił prof. Englert. Udział obywatelstwa był niezbyt liczny.

Ze spraw społecznych i miejskich Inowrocławia.

(Od własnego korespondenta „Dziennika Bydgoskiego“.)

Miasto nasze posiada wiele towarzystw, jest wogóle nader uspołecznione, lecz brak odpowiednich lokali miejskich daje się dotkliwie we znaki. Niema bowiem gdzie umieścić biblioteki i czytelnik miejskich, muzeum regionalnego, wystaw L. O. P. P. oraz Floty Narodowej i t. p. Dawniej nie dbał o to wcale rząd niemiecki, boć nie był mu na rękę rozwój społeczny Kujawskiego grodu, tak bliskiego od kolebki państwa polskiego, z przeważającą stale rdzenną ludnością polską. Lecz przy dzisiejszym tempie rozwoju naszego miasta, gdy powstało mnóstwo nowych towarzystw społecznych i instytucji niezwykle ważnych, obszerny lokal ludowy stał się koniecznością chwili. Inowrocław bowiem, jak rzadko które inne miasto w Polsce, jest swoistym ośrodkiem, stolicą Kujaw Zachodnich, mających własną fizjonomię i odrębność dzielnicową. Przez to rośnie u nas dążenie do wytworzenia w Inowrocławiu kulturalnego środowiska własnego dla tutejszej okolicy oraz do odciążenia ruchu kulturalno-oświatowego od stolicy kraju całego oraz od stolicy Wielkopolski. Jest to więc ośrodkowa praca kulturalna, miejscowa, którą za przykładem Francji nazywamy regionalizmem. Pragnemy np. mieć własne muzeum regionalne, gromadząc w niem zbiory, specj. charakterystyczne dla naszych Kujaw. Sprawa więc posiadania „Domu Społecznego” jest wciąż na czasie, to też niedawno poruszono ją na zebraniu Tow. Przemysłowców, gdzie dyr. Kołodziej wystąpił z nową propozycją.

Mianowicie istnieje tu w samym środku miasta gmach miejski, zwany niesłusznie i niefortunnie „Parkiem Miejskim”, a w nim mieści się sala teatralna i restauracja z wielu jeszcze salkami na górze. Otóż gmach ten wraz z restauracją stale jest wdzierzawiany, lecz również stale co parę lat dzierżawcy bankrutują. Jak widać z tego, dzierżawa tego gmachu, któ-

ra przynosi magistratowi rocznie 8 tys. zł, nie jest znów tak złotem jabłkiem. Najlepiej więc byłoby zwinąć tę restaurację, a natomiast obrócić gmach cały, po dokonaniu w nim niezbędnych poprawek i remontu wogóle, na „Miejski Dom Społeczny”, czyli ośrodek kulturalny, który mieściłby: odnowioną salę teatralną, bibliotekę publiczną i czytelnię, muzeum regionalne, stałe wystawy; lotniczo-przeciwgazową i morską, salę posiedzeń dla Związku Stowarzyszeń, Tow. Upiększania Miasta, Tow. Krajoznawczego, Uniwersytetu Powszechnego i in. Zmiana ta byłaby wysoce pożądana i z tego powodu, że w sali teatralnej, przyległej do restauracji, często zdarzyły się tak przykre rozdźwięki, iż gdy na scenie rozgrywał się dramat lub tragedia nawet, z sąsiedniej sali dolatywały skoczne tony muzyki tanecznej...

Dowiedziawszy się o tym projekcie, korespondent Wasz zwrócił się do prezydenta miasta p. Apol. Jankowskiego, celem otrzymania należytego wyjaśnienia tej sprawy.

Korzystając z uprzejmości p. prezydenta, dowiedziałem się, iż rzeczywiście projekt wymieniony wpłynął do magistratu. Projekt ów mógłby zostać wykonany dopiero wówczas, gdy będzie zlikwidowana umowa z dotychczasowym dzierżawcą „Parku Miejskiego”.

Gdy zaśła już mowa o sprawach gospodarczych, zapytałem p. prezydenta, ile jest prawdy w plotkach o trudnościach finansowych magistratu i wogóle miasta. Tu prezydent ożywił się i poniekąd obruszył, twierdząc, iż trudności takie prawie — że nie istnieje, nie potrzebował dotąd podpisywać — jak mówił — w imieniu gminy miejskiej weksli terminowych, których to „operacyi” jest zdeklarowanym przeciwnikiem. Atoli nie zdołał ukryć goryczy z powodu poprzedniej odmownej uchwały Rady Miejskiej w kwestji pożyczki od Pozn. Ubezpieczal-

Z ruchu Młodych Polek. W ub. niedzielę odbyło się miesięczne zebranie Stow. Młodych Polek pod przewodnictwem p. Jasińskiej. Na zebranie przybyło około 60 członków. Referat p. t. „Przyjaciółka” wygłosiła p. Apolonja Jasińska, a deklamację p. t. „Śmierć pułkownika” p. Bertrandówna.

Z życia rolników. Dnia 1. bm. odbyło się miesięczne zebranie Kółka Rolniczego w lokalu p. Wieczorka. Zebranie zagał prezes p. Władysław Świetlik. Podczas zebrania wygłoszono następujące odczyty: „Co wpływa na mleczność krów”, „Jak chronić drzewa i krzewy przed mrozem” oraz „Coraz większe ciężary”. „Werbel domowy”. Stow. Młodzieży Polskiej i Stow. Młodych Polek z Parkowa odegrało w Boguniewie w salce p. Adamczewskiego komedię p. t. „Werbel domowy”.

Kradzieże. W ub. tygodniu skradziono w cukierni i kawiarni p. Adamskiej w Rogoźnie kilka butelek wina oraz 8 funtów masła. Na szkodę p. Rajtera w Budziszewku skradziono mięso oraz wyroby mięsne z zabitego wieprza. Tej samej nocy dokonano kradzieży odzieży w Laskowie. W Międzylesiu gospodarzowi p. Wilkiemu skradziono z zamkniętego chlewa prosiaczka wagi 70 funtów.

Z POMORZA.

POPOWO BISKUP.E. Zaszczytne odznaczenie. Popowo Biskupie obchodziło w ub. niedzielę niezwykłą uroczystość. Oto w czasie akademii otrzymała p. Łucja Ziembkowska z ręki ks. prof. Banieckiego w imieniu delegata apostolskiego w Loreto, złoty krzyż i nominację Damy Honorowej Dworu Najświętszej Panny w Loreto za szerzenie kultu Panny Najświętszej, a szczególnie za gorliwą pracę w Sodalicy Marjańskiej. P. Ł. Ziembkowska jest drugą osobą na Pomorzu, posiadającą tak wysokie odznaczenie. Pierwszą nominację Damy Honorowej Dworu Najświętszej Panny w Loreto otrzymała p. Bajot w Kościerzynie.

Warlubie.

Utworzenie kursu wieczornego. W poniedziałek, dnia 25. ubm. utworzono w tu. szkole powszechnej pod kierownictwem p. Cozorskiego, wieczorne kursy dla dorosłych. Lekc. odbywają się trzy razy tygodniowo. W zakres kursu wchodzi: język polski, rachunki i geografia współczesna, urozmaicona przezroczami.

Osobiste. Dekretem Kuratorjum szkolnego Pomorskiego absolwentka seminarjum nauczycielskiego w Toruniu p. Matuszewska Marja, przesiedlona do Warlubia została powołana na stanowisko nauczycielki tu. szkoły.

ni Krajowej, gdy wytargował tak świetne warunki. Jakkolwiek Rada akceptowała tę pożyczkę, to jednakowoż było już zapóźno, gdyż cofnięto tam tak niezwykle korzystną dla miasta ofertę. Mógłby wtedy prezydent łatwo spowodować rozwiązanie tej Rady, lecz nie chciał tego robić, gdy ten sam „parlament inowrocławski” wybrał go prezydentem. Dziś pertraktacje o pożyczkę na cele rozbudowy elektrowni są nadal prowadzone, lecz pożyczka ta może być udzielona na zgoła innych warunkach boć rozumie to każdy, iż gdy dłużnik jest w potrzebie, to umowa musi być wyzyskana na korzyść wierzyciela. A zużyta i od kilkunastu lat pozostająca bez naprawy sieć przewodów elektrycznych, musi być odnowiona i wobec rozrostu miasta — jeszcze rozszerzona; musiano też zakupić nowy turbogenerator dla elektrowni i t. p. Były to sprawy niecierpiące zwłoki. Naogół jednak finanse miejskie są w zupełnie dobrym stanie, a rozwój operacyi finansowych, jaki zwiększył się podczas urzędowania prezydenta Jankowskiego o kilkaset procent, świadczy najlepiej o produkcyjnej gospodarce miejskiej. Zresztą dowodem tego jest niepospolity rozwój Miejskiej Kasy Oszczędności oraz liczne inwestycje miejskie. Zakup kamieni dla zabrukowania całej dzielnicy Solankowej wyniósł kwotę 120 tys. zł; wybudowano zakład przyrodolecznicy i wzwialnię kosztem 750 tys. zł, częściowo skanalizowano, uregulowano i przebrukowano szereg ulic, jak np. w roku bież. ul. Dworcową, oświetlono miasto należycie kosztem 30 tys. zł, a dalsza reforma tegoż oświetlenia pociągnie wydatek znów 30 tysięcy zł i t. d. Zakup nowej sikawki motorowej z przyborami kosztem 50 tys. zł i szereg innych podobnych, a nie mniej potrzebnych inwestycji, pochłonie jeszcze znaczne sumy. Nic też dziwnego, że i nadwyżka budżetowa w kwocie 224 tys. zł, jaka była w pierwszym roku urzędowania prezydenta Jankowskiego, zabrakła na wydatki tak wysoce produkcyjne. Obecnie i kulturalne wydatki miasta mnożą się i rosną z dnia na dzień, to też pogłoski czy też raczej plotki o rzekomych długach miejskich są niezwykle szkodliwe, a cierpi na tem autorytet miasta.

Z Torunia.

Nocny dyżur ma do dnia 6. bm. włącznie apteka „Pod Lwem” Rynek Nowomiejski.

Z TEATRU POMORSKIEGO.

Dnia 4. bm. o godz. 20 po cenach najniższych od 25 gr do 2 zł specjalne przedstawienie dla młodzieży szkolnej komedia historyczna w 4 aktach Wiśniowskiego p. t. „Pieśń nad pieśniąmi”.

Dnia 5. bm. o godz. 20 nieodwołalnie ostatni raz po cenach najniższych przezbawna operetka Pawła Linckego p. t. „Gri - Gri”.

Kuropatwy na sidła łapać nie wolno. Dnia 29. ubm. spisano doniesienie na Marię Chęcińską zamieszkałą w Raciążu, pow. Nieszawa zato, że na targu w Toruniu sprzedawała kuropatwy chwytane na sidła. Kuropatwy zatrzymano.

Sprzeniewierzenie. Dnia 29. ubm. przytrzymany został Józef Kolasieński, zam. w Grudziądzu, przy ulicy Kalinkowej 73, za sprzeniewierzenie 37.000 zł na szkodę elektrowni krajowej w Toruniu.

Nawet psy kradną. Dnia 29. ubm. przytrzymany został Józef Dyżakowski, zam. w Osinku pow. Rypin za kradzież psa na szkodę P. K. P.

Sprzedawała masło z siarą. Dnia 29. ubm. spisano doniesienie na Marię Kwiatkowską, zamieszkałą w Dobrzejewicach, pow. Lipno zato, że na targu w Toruniu sprzedawała masło z siarą. Masło przytrzymano.

Nowy zarząd Związku Lekarzy Weterynarii.

Akademicki kurs dla dziennikarzy i publicystów w Toruniu.

Jak już doniosła P. A. T., odbędzie się w Toruniu 5-dniowy kurs akademicki dla dziennikarzy i publicystów polskich, nad którym objął protektorat minister przemysłu i handlu p. inż. Eugeniusz Kwiatkowski.

W sprawie tej dowiadujemy się co następuje: Dnia 7 stycznia 1930 r. o godz. 18-tej nastąpi uroczyste otwarcie kursu z wykładem inauguracyjnym p. ministra Kwiatkowskiego. W dniach następnym, t. j. od 8—11 stycznia wygłoszony zostanie cykl wykładów na następujące tematy:

I. Polskie Pomorze.

1. Sytuacja prawno-polityczna Pomorza.
2. Związek etnograficzny Pomorza z Polską.
3. Stosunki etniczno-językowe.
4. Pradzieje Pomorza a kontrowersje polsko-niemieckie.
5. Odrodzenie narodowe na Pomorzu w XIX. i XX. w.
6. Rola Pomorza w dziejach Polski.
7. Dzieje Kościoła katolickiego na Pomorzu.
8. Kultura umysłowa na Pomorzu.

II. Dostęp do morza.

1. Walka o dostęp do morza w dziejach Polski.
2. Geopolityczny związek Pomorza z Polską.
3. Niewyzyskane walory morza.
4. Handel zamorski:
  - a) istota handlu zamorskiego, jego organizacja i znaczenie;
  - b) gospodarcze podstawy polskiego handlu zamorskiego.
5. Problem polskiej floty handlowej.
6. Problem portu polskiego ze stanowiska politycznego i gospodarczego.
7. Współdziałanie sfer gospod. w rozbudowie Gdyni.
8. Konkurencja portów bałtyckich:

Kowalewo.

Święto młodzieży. Tegoroczne święto młodzieży ku czci św. Stanisława Kostki, obchodziło tu Stow. Młodzieży Kat. bardzo uroczysto. W dn. 15 i 16 ubm. odbyły się nauki rekolacyjne, wygłaszane przez ks. proboszcza Puppla i ks. wikarego Ptacha. Na uroczystym nabożeństwie, odprawionem przez ks. Ptacha, członkowie przystąpili do Komunii św. Kazanie okolicznościowe o św. Stanisławie wygłosił ks. prob. Puppel. Po nabożeństwie udało się Stow. w pochodzie na Plac Wolności, gdzie złożono wspaniały wieniec pod pomnikiem, wystawionym poległym powstańcom. W sobotę i niedzielę odbyła się zbiórka uliczna, która przyniosła 158,48 zł. W niedzielę o godz. 8-ej wieczorem odegrało Stow. Polskiej Młodzieży przedstawienie p. t. „Trzy mądrości starego Wanga”, w 4 odsłonach.

Jania Góra.

Wysokie ceny drzewa opałowego. Ceny na drzewo opałowe stale wzrastają, mimo że podaż jest wystarczająca. Na ostatniej licytacji drzewa w nadleśnictwie Świekatówko, płacono za metr szczapów sosnowych około 20 zł, a nawet w niektórych wypadkach 22 zł.

Lustracja Tow. Powst. i Wojaków. Ub. niedzieli odbyła się lustracja Tow. Powst. i Woj., przeprowadzona przez zarząd okręgowy Zw. Tow. Powst. i Wojaków ze Świecia. Na lustrację przybyli: prezes okręgowy dyr. Donarski, sekretarz p. Wasilewski i skarbnik p. Karpowski.

Dnia 1. bm. odbyło się w sali hotelu „Polonia” walne zebranie Pomorskiego Związku Zawodowego Lekarzy Weterynarii, na którym po sprawozdaniu dokonano wyboru nowego zarządu, do którego weszli pp.: radca Ziegert prezes, powiatowy lekarz weterynarii, Sobolewski skarbnik, dr. M. Bełtowski sekretarz. Komisję rewizyjną tworzą pp.: dr. Brocki, dyr. rzeźni miejskiej z Chełmy, dr. Dresler z Chojnic, dr. Czerwiński M. ze Starogardu. Do sądu honorowego weszli pp.: dr. E. Schwartz, lekarz powiatowy weterynarii, dr. Krzyslak z Chełmna. i dr. Chrystjan Blume z Łasina pow. grudziądzki.

Wybory do sejmiku powiatowego w Toruniu. W ostatnim numerze Pomorskiego Dziennika Wojewódzkiego ukazało się ogłoszenie, dotyczące wyborów do toruńskiego sejmiku powiatowego, do którego wybranych zostanie 36 członków. Miasta: Podgórz wybiera 3 członków, a Chełmża — 7 członków. Wybory w tych miastach dokonują Rady Miejskie dnia 5 stycznia 1930 r. Termin wyborów dotychczas nie został ustalony.

Zaginęła. Dnia 24. ubm. wyszła z domu i dotychczas nie wróciła 12 letnia dziewczynka Genowefa Ciapoka, zamieszkała u swej matki w Nieszawce Małej. Ktoby wiedział o pobycie zaginionej, proszony jest o doniesienie policji. Ubrana ona była w płaszcz kawowy, czapkę niebieską, włosy obcięte ciemne, wyraz twarzy zdrowy i rumiany.

a) Szczecin, Królewiec.

b) Sytuacja portów polskich.

III. Organizacja kontrapropagandy.

1. Obrona Pomorza na konferencji w Wersalu.
2. Rola prasy w obronie Pomorza.
3. Organizacja propagandy korytarzowej w Niemczech.
4. Propaganda niemiecka we Francji i Włoszech.
5. Propaganda niemiecka w Anglii i Ameryce.
6. Potrzeba stałej służby prasowej o Pomorzu.
7. Stan prasy polskiej i niemieckiej na Pomorzu i w Prusach Wschodnich.

Jak widać z powyższego, program kursu obejmie całokształt zagadnień bałtycko-pomorskich z punktu widzenia zarówno naukowego (historycznego), jakoteż gospodarczego i politycznego.

Kurs ten, jak świadczą napływające do Instytutu Bałtyckiego z różnych stron kraju zgłoszenia kandydatów, obudził w świecie dziennikarskim tem większe zainteresowanie, że dzięki usilnym zabiegom Instytutu pozostał na prelegentów najwybitniejszych przedstawicieli naszej nauki, jakoteż świetnych znawców zagadnień i spraw bałtyckich z pośród polskiego świata ekonomicznego, a m. in. pp. profesorów: Ad. Fischera, J. Kostrzewskiego, M. Rudnickiego, M. Siedleckiego, K. Tymienieckiego, ks. dr. Tad. Glemę, ks. Alf. Mańkowskiego, inż. Bażyńskiego, dr. Fel. Hilchena, dyr. Z. Mocarckiego, dyr. J. Rummia, dr. Siebeneychena i dyr. Wartalskiego.

Na zakończenie kursu organizuje Instytut Bałtycki wycieczkę naukową do Gdańska i Gdyni, a w miarę odpowiednich zgłoszeń, także szereg mniejszych wycieczek po Pomorzu.

Z życia nauczycielstwa. Konferencja nauczycielska rejonu Lubiewo, odbyła się pod przewodnictwem p. Widzowskiego. Lekcja praktyczna, przeprowadzona przez nauczyciela p. Sienica z Suchoj, i referat p. Poloma, nauczyciela z Niem. Łąk, poświęcone były zagadnieniu podniesienia hodowli i rozwojowi jedwabnictwa. Po konferencji odbyło się zebranie Koła Chrześc. Stow. Nauczycieli Szkół Powszechnych, pod przewodnictwem prezesa p. Cichowskiego, kier. szkoły ze Świekatowa. Na zebraniu omówiono cały szereg ważnych spraw.

Cztery kradzieże jednej nocy. W nocy z czwartku na piątek włamano się do składu kolonialnego p. Blohma, gdzie dokonano istnego spustoszenia. Sprawcy, a musiało ich być kilku, powysypywali z worków ryż i t. d. na podłogę, zaś w worki naładowali towary kolonialne, wyroby tytoniowe i t. p. Dziwnym jest to, że w przyległym pokoju śpiący domownicy nic nie słyszeli, ani pies, będący obok w mieszkaniu, nie szczekał. Tej samej nocy skradziono zagrodnikowi p. Mejerowi jedną gęś, stolarzowi p. Grecy dwie tuczne gęsi, a zagrodnikowi p. Izidorowi Kiełpikowskiemu 7 tuczonych gęsi z chlewów.

Popowo Kościelne.

Powstanie „Domu Katolickiego”. W roku bież. powstał tu „Dom Katolicki” wybudowany nakładem parafii. Jest to główna zasługa ks. prob. Ziembkowskiego, który taką szczęśliwą myśl powziął i zrealizował. Tu też odbywają się zebrania i imprezy organizacji parafjalnych.

Tow. śpiewu św. Cecylii urządziło w niedzielę, 24. ubm. wieczorek rodzinny w Domu Katolickim na który składały się śpiewy chóralne i przedstawienie amatorskie.

Ze wsi. Wioska nasza, sięgająca niepamiętnych czasów, ma śliczne zabytki historyczne. Starego zamczyska mury sterczą groźnie ponad domostwami, jako reszta dawnej chwały. Śliczny kościół w stylu barokowym jest prawdziwą perłą naszej wioski Budowany z kamienia polnego i starej cegły ma piękny wygląd. Wnętrze jest bogato zdobione, zwłaszcza wielki ołtarz i kaplica Serca Jezusowego przedstawiają arcydzieło rzeźbiarskie.

Chojnice.

Kasy poborowe. Wzorem lat ubiegłych zostaną i w roku bieżącym otwarte kasy poborowe w Czersku i Brusach, celem umożliwienia płatnikom i stronom zainteresowanym wykupu świadectw przemysłowo-handlowych na rok 1930. Z kas poborowych w Czersku i Brusach korzystają mogą i okoliczne wioski.

Hotel „Pribe” własność p. Kaletty, został odnowiony i w najbliższych dniach zostanie w tym lokalu otwarta wspaniała cukiernia, restauracja i dancing, na wzór wielkomiejski. Wieczorem koncertować będzie doskonały zespół muzyczny z Poznania.

Z Teatru Ludowego. Pracę nad przygotowaniem wspaniałej sztuki Bałuckiego „Wesele Fonsia” idą w szybkim tempie naprzód. Sztuka otrzymała doborową obsadę amatorską i w najbliższym czasie ujrzymy ją na deskach scenicznych.

Starogard.

Wykład o powstaniu listopadowym. P. Potasznik wygłosił na zebraniu Zw. Pracowników Kupieckich odczyt o powstaniu listopadowym. Tut. oddział Pracowników Kupieckich urzędu

Z Grudziądza.

Kalendarzyk teatralny.

Środa — teatr nieczynny.

Czwartek — O czym się nie mówi”, ceny najniższe (od 50 gr do 1 zł).

Piątek — o godz. 4 po południu „Święty Mikołaj”; wieczorem o godz. 8 „Faun” premiera.

Z TEATRU POLSKIEGO.

„Święty Mikołaj” w teatrze. W piątek dnia 6 grudnia o godz. 16 dorocznym zwyczajem zawita do teatru „Święty Mikołaj” i rozda grzecznym dzieciom podarunki. Rojno i gwarno będzie w dniu tym w salach teatru. Rodzice już dziś powinni się zaopatrzyć w bilety, których w ostatniej chwili może zabraknąć.

Najbliższe premjery „Faun” i „Noc miłości”. Zespół komedjowy przygotowuje premierę sztuki Knoblaucha „Faun”, którą ujrzymy jeszcze w bieżącym tygodniu. Reżyser p. Antoni Piekarski, rozpoczął już próby tej niezwykle ciekawej komedji, której akcja rozgrywa się w świecie arystokracji angielskiej. „Faun” egzotyczny gość świata z bajki, wprowadzony w życie realne wywołuje szereg konfliktów, które są podstawą niezmiernie ciekawej akcji całej komedji. Zespół operetkowy pracuje nad wystawieniem dzieła Valentinowa „Noc miłości”. Reżyseruje p. Marjan Domostłowski. Muzycznie przygotowuje operetkę kapelmistrz p. Wiktor Sirota.

48 numer „Rzemieślnika”, tygodnika, poświęconego sprawom rzemieślniczym, organu Izby Rzemieślniczej Zachodniej Polski, zajmuje się m. in. stanem rzemiosła na Wileńszczyźnie. W dziale „Z życia organizacji rzemieślniczych” znajdujemy obszernie i dokładne sprawozdanie ze zjazdu Pomorskiego Związku Cechów Piekarskich. Poza tem cały szereg ciekawych wiadomości i informacji. Adres redakcji i administracji: Grudziądz, ul. Groblowa 27-29, telefon 51.

„Przybieżeli do choinki posłowie!...” Niewyczerpany w swych conceptach satyryczno-humorystycznych p. red. L. Sobociński ożywia adwentową ciszę humorem. W przyszłą sobotę odbędzie się w sali hotelu „Pod Złotym Lwem” wesoła rewja p. t. „Przybieżeli do choinki posłowie”, która niewątpliwie będzie dla Grudziądza rewelacją nieprzeciętnej miary.

„Gryl” wyświetla potężny dramat p. t. „Przed wyrokiem”. Poza tem szampańska komedja p. t. „Bobuś bokserem”.

„Apollo” wyświetla wielki film francuski p. t. „Kwiat Wschodu”. Poza tem bogaty nadprogram.

„Pepege” w Grudziądzu. Według otrzymanych przez nas informacji, zarząd firmy „Pepege” Tow. Akc. w Grudziądzu na posiedzeniu odbytem dnia 16 listopada br., postanowił zgłosić na najbliższym walnym zgromadzeniu akcjonariuszów następujące wnioski celem uchwalenia: Podział dywidendy za rok obrachunkowy 1928-29 w wysokości 25 proc., podwyższenie kapitału rezerwowego do sumy zł 1.000.000 i kapitału amortyzacyjnego został w międzyczasie podwyższony do zł 1.911.520,20.

w dniu 1 stycznia wieczornicę gwiazdkową i tradycyjne łamanie się z opłatkiem.

Sprawa Jakubowskiego. Warszawski Teatr Objazdowy wystawił w sali hotelu Wielkopolskiego trzyaktową tragedję „Sprawa Jakubowskiego”. Liczne zebrana publiczność darzyła oklaskami dobrą grę artystów.

Akademja w 99-tą rocznicę powstania listopadowego. Tow. Czytelnicy Ludowych zorganizowało akademję w auli gimnazjalnej, celem uczczenia rocznicy listopadowej. W skład programu weszły występy śpiewackie chóru gimnazjalnego i Tow. śpiewu im. św. Cecylii, koncert 2 pułku szwoleżerów i deklamacje. Całość wypadła bardzo ładnie.

Tczew.

Kwartalne zebranie Zrzeszenia Rodaków z Warmji, Mazur i Ziemi Malborskiej odbędzie się w niedzielę, 8 grudnia br. po południu o godzinie 3, w hali miejskiej. Uprasza się o przybycie mężów zaufania z sąsiednich powiatów. Prezes zarządu głównego p. redaktor Nowakowski z Bydgoszczy objaśni zebranym umowę polsko-niemiecką i sprawę zrzeszenia się wzajemnego odszkodowań. Wobec doniosłości sprawy dla poszkodowanych uchodźców uprasza się o liczny udział w zebraniu.

Poświęcenie ochronki kolejowej. W sobotę dnia 30 ub. m. o godz. 15, przy ul. Łąkowej 2 odbyło się poświęcenie nowo otworzonej ochronki kolejowej.

Kierownikiem wydziału śledczego w Tczewie został mianowany aspirant p. Kordys.

Wielki wiec pracowników państwowych i komunalnych odbył się w wielkiej sali Hali Miejskiej. Referaty wygłosili pp. Jabłoński z Bydgoszczy i Bartkowiak z Katowic. W dyskusji zabierali głos pp.: starosta Stachowski, Patau, Czerwiński, Kruczkowski i inni. Na wiecu tym domagano się poprawy bytu urzędników, szczególnie z uwzględnieniem bardzo drogiego Tczewa.

Poza tem postanowiono zgłosić wniosek celem powzięcia uchwały w przedmiocie podwyższenia kapitału zakładowego o dalsze zł 5.000.000, czyli do wartości zł 15.000.000. Zwyczajne walne zgromadzenie akcjonariuszów odbędzie się w dniach najbliższych.

Baczność, Powstańcy i Wojacy! Miesięczne zebranie członków 5. bm. o godz. 19,30 w sali hotelu Kellasa przy ul. Wybickiego.

Do gniazd sokolich III. okr. na terenie Grudziądza.

Wzywa się gniazda „Sokole” na terenie m. Grudziądza do masowego udziału w wieczornicy ku czci powstania listopadowego, którą urzędują tradycyjnym zwyczajem „Sokół” I, a która odbędzie się w niedzielę, dnia 8. bm. w „Tivoli” o godz. 19.

Program składa się z referatu (wygłosi p. prof. Bałuchowski), deklamacji, koncertu, oddziału mandolinistów i przedstawienia amatorskiego.

My Sokole! zawsze uroczyste obchodziliśmy tę wielką rocznicę powstania listopadowego w najgorszych czasach niewoli. Wszystkie więc gniazda „Sokole” niechaj wspólnie uroczyste obchodzą tę wzniosłą rocznicę w odrodzonej Ojczyźnie.

Na obchód ten stawi się cała drużyna, obójga pći, a także i niecwiczący z obowiązku, nie oglądając się na zaproszenia.

Obywatelstwo miasta Grudziądza i okolicy zyczliwe Sokolstwu serdecznie zapraszamy do licznego udziału w tej wieczornicy, bo czysty dochód z tej imprezy przeznacza „Sokół” I. na cele sokole. Przewodnictwo III. okręgu.

MNISZEK. Wieczornica ku czci powstania listopadowego. W ub. niedzielę „Sokół” w Mniszku urządził uroczystą wieczornicę ku czci powstania listopadowego w lokalu p. Skowrona przy bardzo licznym udziale miejscowego obywatelstwa. Pomimo brzydkiej niepogody sala była przepelniona publicznością po same brzegi. Wieczornicę zagał krótkim przemówieniem wiceprezes p. Kmiec, a następnie słowo wstępne wygłosił prezes okręgu p. St. Kunz z Grudziądza, który na zakończenie wniosł okrzyk na cześć Rzeczypospolitej, a poległych bohaterów o naszą wolność uczczono przez powstanie. P. Frąckiewicz wypowiedział deklamację o Emilji Plater, a piękny odczyt o „Powstaniu listopadowym” wygłosił wiceprezes p. Kmiec po którym zaśpiewano „Rotę”. Dalsze deklamacje z werwą i uczuciem zadeklamowały drużyny: Leokadja Melerowska, Wanda Musielakówna i Elżbieta Lorkowska. Następnie odegrano obrazek sceniczny „W górę serca” Reżyserował p. Roszek. Tak amatorki jak i amatorzy spisali się nad wyraz dobrze, za co otrzymali długotrwałe oklaski. Wieczornica udała się w zupełności i można tylko zarządowi powinszować tych sukcesów, które odniosł. Nie powinno być ani jednego Polaka w Mniszku, któryby nie należał do „Sokola”, albowiem można w nim pracować dla dobra kraju i całego narodu.

CORSO
DZIS PREMIERA:
ZAKOŃCZENIE FILMU (33273)
KLUB CZARNEJ REKI p. t.
PRAWDA ZWYCIĘZA

KRONIKA

Bydgoszcz, dnia 4 grudnia 1929 roku.

KALENDARZYK.

Dziś: Barbary p., Piotra Chryzologa.
 Jutro: Sabby, Lucjusza, Kryspiny.
 Wschód słońca: godz. 7.54.
 Zachód słońca: godz. 15.46.

DYZUR APTEK:

od 1 do 8 bm. mają
 Apteka „Pod Niedźwiedziem”,
 Apteka „Pod Koroną”.

TEATR MIEJSKI.

Dziś „W czepku urodzony”. Początek o godz. 7½.

Jutro ostatni przebieg scen zagranicznych „Ziemia uśmiechu”, operetka mistrza Lehara, która na scenie naszej święci wielkie sukcesy.

Cudowny pierścień.

W najbliższą niedzielę t. j. 8 grudnia o godz. 1-iej w południe dana będzie efektowna i sympatyczna bajka dla dzieci p. t. „Cudowny pierścień”. Przed oczami milusińskich przewiną się korowody krasnoludków z pięknym królewiczem Złociem, poczciwym królem Dobromirem i wierną sierotą Służką na czele. Widowisko otrzyma piękną wystawę dekoracyjną i ilustrację muzyczną. Bilety do nabycia w kasie teatru.

Tyle się mówi i pisze o prasie sanacyjnej, zarzuca się jej stronniczość i brak wszelkiego krytycyzmu, czego winę ponosi fatalny dobór ludzi, w prasie tej zajętych. Pomijając okoliczność, że lepsze jednostki nie puszczają się bez zastrzeżeń na ten chleb quasi rządowy, wskutek czego ideologia w tej prasie jest jakby wymuszona i nie z przekonania płynąca, to nieraz kompromitują oni jeszcze swoich chlebobawców na innych polach, jak tego ostatnio dała przykład Warszawa.

W jednym z takich dzienników, który niedawno właśnie został zwinięty, bo mimo znacznych łożonych na niego sum, dziennik ten nie uzyskał ani znikomej liczby czytelników, pracował też niejaki E. B., figura w kołach rządowych wrzekomo dobrze akredytowana. Dzięki temu rząd niemiecki zwrócił się do pana B. z propozycją, czyby nie objął opieki nad wszystkimi grobami żołnierzy niemieckich, którzy polegli w wielkiej wojnie i zostali pochowani na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Pan B. zgodził się. Rozpoczęły się targi o wynagrodzenie i kosztu opieki. Pan B., wynasdniając swoje wysokie pretensje, w jednym z listów do rządu niemieckiego napisał, że z polskimi władzami nie wszystko da się prostą drogą załatwić, i że nieraz trzeba posmarować...

Rząd niemiecki postąpił bardzo lojalnie, odsyłając ten niezwykle list naszemu ministerstwu spraw zagranicznych, które podało go dalej, gdzie należy, i w rezultacie pan B. został wyeliminowany z grona tych ludzi, którzy mają „robić w prasie” na rzecz Sankcji. W tym tygodniu i warszawski Penklub, którego członkiem jest pan B., ma zająć w tej sprawie stanowisko.

Kursują jeszcze inne plotki po Warszawie o całym zespole wspomnianego a nieistniejącego już dziennika, które zdają się świadczyć o tem, że dobór ludzi do dziennikarskiej pracy odbywa się tam zupełnie bezkrytycznie.

— Eksponaty wystawione na „Wystawie robót ręcznych „Sokoła Żeńskiego” w lokalu restauracji „Pod Lwem” (dawniej „Ognisko”) należy w dniu dzisiejszym 4 bm. odebrać. Wydawanie eksponatów odbywać się będzie przez cały dzień.

Stawiska

przewodnicząca „Wystawy robót ręcznych Sokoła Żeńskiego”.

— Przeniesienia w policji. Komendant główny P. P. podpisał następujące przeniesienia oficerów policji: aspiranta Felczykowskiego Leona z komendy policji państw. miasta Poznania do województwa wołyńskiego; Cywińskiego Kazimierza, delegowanego do szkoły dla szeregowych policji w Mostach Wielkich — do policji województwa pomorskiego; aspiranta Ludwikowskiego Marjana, kierownika komis. w Inowrocławiu — do policji województwa tarnopolskiego i podkomisarza Kreta Adolfa, komendanta powiatowego w Dubnie — do policji województwa poznańskiego.

— Wykaz protestowanych weksli w pierwszej połowie listopada rb. jest do przejrzania w biurze Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy, Nowy Rynek 8, w godzinach od 9-iej do 13-iej.

— Zakład badania masła Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy na stacji granicznej w Miasteczku został uruchomiony w nocy z 30 listopada na 1 grudnia br., dzięki czemu przesyłki masła nadeszłe w nocy zostały zbadane i wszystkie pociągiem rannym przeszły przez granicę. Pierwszy dzień pracy zakładu wykazał wybitną jego sprawność. Zakład stwierdził, że zawartość wody w nadeszłych przesyłkach masła była znacznie mniejsza od 16%, co jest dowodem, że masło eksportowe przez prywatne mleczarnie w zupełności odpowiada przepisom odnośnie badania masła eksportowanego.

— Sprawa Drobnera wznowiona. Niezawisły socjalista dr. Drobner z Krakowa, skazany przez sądy tutejsze na 2 lata więzienia za podburzanie do gwałtów w okresie ostatnich wyborów sejmowych, odwołał się do Sądu Najwyższego. Jak nam z Warszawy telegraficznie donoszą, Sąd Najwyższy wyrok przeciw dr. Drobnerowi uchylił i sprawę przekazał do ponownego rozpatrzenia sądowi w Gnieźnie.

— Na kurs księgowości przebiekowej (szwajcarskiej) przyjmuje dyrekcja Liceum Handlowego (ul. Król. Jadwigi 17) kandydatów jeszcze do czwartku 5 bm. włącznie.

— Odczyty księdza-jenerała — „Kalwaryjska droga, od błyszczącego munduru husarskiego do sukienki kapłańskiej” — oto tytuł i temat pierwszego odczytu ks. M. Leśnobrodzkiego w sali Resursy Kupieckiej w czwartek dnia 5 bm. Tematem następnego odczytu w piątek 6 bm. będą wstrząsające wspomnienia z pobytu prelegenta w lochach bolszewickich p. t.: „Psychologia katów czerezwyczejki”. — Myślą przewodnią odczytów jest przede wszystkim kwestja bolszewizmu i konieczność przeciwstawienia się zachodnim społeczeństw, a przede wszystkim Polski naporowi i propagandzie sowieckiej, zionącej bakcyliami anarchji. — Bilety wcześniej nabyć można w księgarni p. N. Geryna. Początek o godz. 8 wieczór.

— Ścieżka, czy ciemne manowce? W Bydgoszczy na Okołu jest uliczka pod nazwą Ścieżka, która łączy przez V. służę ul. Grunwaldzką z Nakielską. Przechodzi i przejeżdża tędy setki ludzi i rowerzystów w błocie i wodzie, a wieczorem bez latarki ani rusz, bo ciemno. Przechodnie niszczą obuwie, a rowerzyści wpadają na pieszych. Czas by było, aby zło usunąć!

— Zwiedzajcie „Wystawę książek katolickiej” i „Wystawę robót kobiecych” Czytelni dla Kobiet w sali „Domu Katolickiego” ul. Grodzka 20. Najodpowiedniejszy podarek gwiazdkowy — to robótka ręczna lub dobra książka!

— Nabożeństwo prawosławne w cerkwi Bractwa (ul. Petersona 4) z powodu odpustu cerkiewnego, odbędzie się dnia 5 bm. o godz. 7 wieczorem i o godz. 10 rano dnia 6 bm.

— Podziękowanie. Organizacja młodzieży Internatu Kresowego w dniu obchodu rocznicy „Powstania Listopadowego” w auli Internatu zebrała ze sprzedaży programów 90 zł, które złożyła na moje ręce dla obdarowania „gwiazdka” ociemniałych, za co składam serdeczne „Bóg zapłać!” — Mencil, dyr. Wojew. Zakładu dla Ociemniałych.

— Nabożeństwo prawosławne odbędzie się 4 bm. o godz. 19 w cerkwi Bractwa prawosławnego, Jagiellońska 4.

Ludzie nie mają gdzie mieszkać, a mieszkania stoją próżne.

Głód mieszkaniowy daje się coraz srożej odczuć biednej ludności. W ciasnej izdebce mieści się nieraz po kilkanaście osób, aby tylko mieć jakiś taki dach nad głową i nie umarznąć z zimna. Dochodzi do tego, że bezdomni szukają przytułku na noc w piwnicach obcych domów, lub w na pół zwalonych rumowiskach. Skutkiem takiego stanu, ludzie przedwcześnie umierają, lub stają się niedołącznymi kalekami; choroby się mnożą, gdyż izby, w których się ścieśnia kilka rodzin, stają się rozsadanikami tych chorób; demoralizacja się szerzy i t. d.

Ale to mało kogo obchodzi, że na tem cierpi kraj cały, całe społeczeństwo, a już najmniej to obchodzi tych panów kamieniczników, którzy mając próżne mieszkania w swych domach, trzymają je pustką tak długo, dopokąd nie trafi się „odpowiedni” lokator.

Pewien pan inżynier np. pobudował na Wielkich Bartodziejach dwie piękne wille, które jednak stoją pustką; na Welnianym Rynku również pewien gospodarz ma w swoim domu mieszkanie od dłuższego już czasu stojące pustką. Więcej takich mieszkań pustych możnaby naliczyć, których gospodarze nie wzruszają się wcale tem, że ludzie umierają, chorują, cierpią nędzę; ich „obywatelskie” serca nie zadrżają mocniej przez to, że kraj cały cierpi. Grunt, żeby im było dobrze.

Ale to jest błędne pojęcie nawet dla własnego interesu. Wiemy o takich mieszkaniach, które przez rok cały stały pustką, więc jeżeli się obliczy dochody z mieszkań, stracone przez ten rok, a choćby nawet i przez krótszy czas; jeżeli się obliczy podatki, to napewno dany gospodarz więcej straci, niż zarobi na „odpowiednim” lokatorze, na którego wyczekuje.

A potem, przez zmniejszenie się nędzy ogólnej, zyskuje każdy z osobna, a więc również i gospodarz, jego rodzina i dzieci, dla

których szczęśliwa przyszłość kraju, jest ich przyszłością. Czyż to nie warto?...

Jeżeli więc serce nie przemawia do niektórych panów gospodarzy, to niechże rozum przemówi.

Władze zaś winne obmyśleć jakiś środek, aby przeciwdziałać lichwie mieszkaniowej, która zbyt drogo kosztuje całe społeczeństwo.

W tramwaju.

— Jakże to, pani Lepkoska, taka przyjaciółka Pana Marszałka, i nie dostała żadnego orderu, a choćby tylko mendala?

— Mogłam dostać, ino mi się wyparła. Chcieli mi nawet dać komendorje...

— Kto panią tak nabał?!

— Był u mnie posterunkowy i pytał się, czy przyjmę. Odpowiedziałam, że rezygnuję, bo jestem z przekonania sanatorką, a nie dla dekuracji. Ceśka świadkiem, jeśli kto nie wierzy.

— Jeśli pani Lepkoska jeszcze w życiu nie zelgała, to teraz kłamie, jak z gazyty. Ady pani by swój order na dragu powiesiła i po całym mieście z nim latała.

— Mówiłam, że Ceśka świadkiem, jeśli kto nie wierzy. A z orderu nie sobie nie robie, choć go to niby i do grobu dają. Zresztą nie zdawało mi się, aby go szczyrze dać chcieli. Jestem z Panem Marszałkiem, ale umiem być i przeciw, jak mi się co niepodobna. A tam chcą ludzi, co to oczy zamknie i w dziure skoczy.

— Oczy musi zamknąć, kto na panią popatrzy. Przecie pani maluje sobie teraz brwi i wargi!

— Bo taka moda jest, od który niewiem dlaczego miałabym się wymawiać. Chłop się goli, baba się maluje. Pręt czasu taki jest, i trzeba z nim chodzić. Stojąco niedawno w Dzienniku, że teraz to dopiero taka uroda nabywa, co ma z jakie czterdzieści lat.

Dziada Polikarpa śpiewanie.

Teska mnie wczora za ucho szarpie, Fuka, szkaluje, rąbie moralę:
 — Pewnie masz „pietra” mój Polikarpie, Ześ nieć nie pisał przez tydzień cały?

— Juźci — powiadam — bez dwie nie- [dziale]

O Ostatecznym Sądzie z ambony Ewangelije grzmiały w kościele, Przetom do głębi jest przelękniony.

Ale się poznał redaktor bystry, Ze insza mego „pietra” przyczyna, Ażem się przyznał, że bez ministry Strach mię obleciał i zrzędia mina.

Dość już człekowi gadania, grania; Omal się sprzykrzył tenor Kiepur, Jeszcze ministrów napadła manja Gadać do ludzi i w radjo-rury.

Gdym nadto ujrzał ministrów mowy Po czasopismach rozsiane wszędzie, Zaraz spaliłem mój wierszyk nowy, Wiedząc, że miejsca nań już nie będzie.

W tem przekonaniu trwam do tej pory; Patrzenie! W „Dzienniku Bydgoskim” [laty...]

Pewnie ministrom robią cenzory Miejsce w gazetach przez konfiskaty...

— „Genoweta” — dramat ludowy w 6 odsłonach odegrany będzie staraniem Kat. Tow. Robotników Polskich w niedzielę dn. 8 bm. w sali p. Kocerki. Początek przedstawienia o godz. 7-mej wieczorem. Dla dzieci odbędzie się przedstawienie o godz. 3-ciej po poł. Niskie ceny wstępu powinny zachęcić każdego do zaznajomienia się z tem wzruszającym widowiskiem.

— „Chrześcijańskiego żyda wspomnienia, lzy i myśli” — głośna książka napisana przez d-ra Tadeusza Hennera (pseudonim: Gabriel Jehuda ibn Ezra) znalazła krytyczną ocenę na łamach antysemitckiego „Szabeskurjera”. Najświeższy numer oprócz dalszego ciągu rzeczowej krytyki wspomnianej książki, zawiera szereg portretów szabesgojów z Brodnicy, Dziąldowa i Gorzyna oraz ciętą odprawę dla żydofilów w Ostrowie, tudzież dla... Tuwima, któremu redakcja bierze za złe, że nie kazał strzaskać „gwerów” żydom w Arabji. Adres redakcji „Szabeskurjera”: Bydgoszcz, Plac Piastowski 5.

— Zjazd okręgowy Związku Niższych Pracowników Poczty, Telegr. i Telefonów (okręgu bydgoskiego) odbędzie się w dniach 8 i 9 bm. na sali restauracji „Pod Lwem” w Bydgoszczy. Przybędą delegaci wszystkich kół miejscowych dyrekcji bydgoskiej. Początek obrad dn. 8 bm. o godz. 10.

— Chyba tego uroku na psa nabywa. Przecie pani Lepkoska ma swoje najmni trzysta fontów. Coś takiego to sie tylko rzeźnikowi może podobać.

— A pan Antkowiak już bodzie swoim jęzorem jak byk rogami. Gdzie pan widzi u mnie trzysta fontów? Zimno jest i pare spódnic więcej przyobleklam. A gdyby i nawet, to niewi to pan, że teraz znowu moda sie robi na tegie kobiety? Ino na pełny sezon przydzie, to byde pierwsza między wszystkimi.

— Na takie, jak pani Lepkoska, nigdy moda nie przydzie. Niechby wszystkie kobiety tak sie spasyły, to gdzieby sie chłopcy podzieli?

— A z tem malowaniem to nie pasuje dla pani Lepkoski. Przecie pani tak jęzorem siepie, że to całe malowanie rozłazi sie pani po głębie. Niech sie tam Ceśka farbuję, ale nie pani.

— Właśnie, że Ceśka przyniosła karmionowy sztyft i skusila mnie do niego.

— Rynek Pana Marszałka!

Przy obstrukcji, zaburzeniach trawienia, zgadze, uderzeniach do głowy, bólach głowy i ogólnem niedomaganiu zażywa się rano naczesto szklanke naturalnej wody gorzkiej Franciszka-Józefa. Na podstawie doświadczeń, dokonanych w klinikach chorób wewnętrznych, woda Franciszka-Józefa jest jedynym i najskuteczniejszym środkiem przeczyszczającym (33231

Składajcie datki na gwiazdkę

dla SCHRONISKA DLA NIĘWIDOMYCH, ul. Kollątaja 13-14. Telefon 1120.

Kino „OKO”
Marcinkowskiego 5.

Od dziś 4 grudnia br.
wspaniali romans dwójga
serc pod tytułem

„SAMOTNI” z Barbarą Kent

Na scenie występy
artystów w nowym
repertuarze.

Początek przed-
stawień o godzinie
6,45 i 8,45.

— **Wykłady religijne.** Pierwszy wykład religijny w adwencie z ramienia Ligi Katolickiej parafii św. Trójcy wygłosi p. rektor Ewald 4 bm. o godz. 19 w „Domu Katolickim” na Wilczaku, ul. Miedza 2, na temat „Stygmaty Teresy z Kennersreuth”.

Pozatem wygłosi ks. prob. Skonieczny referat z chwili bieżącej.

O jak najliczniejszy udział uprasza

Zarząd.

— **15 p. a. p. Wlkp. zaprasza...** W dniu św. Barbary, patronki artylerji polskiej, w środę dn. 4 bm. odbędzie się w pięknych salach kasyna 15 p. a. p. Wlkp. zebranie towarzyskie. Wejście na salę za zaproszeniami.

— **Najeżanie samochodem.** Dnia 1. bm. w godzinach południowych, autotaksówka najeżała przy ulicy Dworcowej na 4-letniego Eugenjusza Jankowskiego, zamieszkałego u swych rodziców przy ulicy Dworcowej. Dziecko doznało dotkliwych okaleczeń i po opatrzeniu go przez lekarza pogotowia oddane zostało rodzicom.

— **Sprzedawała masło niższej wagi.** Policja przytrzymała w ub. sobotę, podczas targu na Starym Rynku, niejaką Helenę Eluszkiewicz z Dąbrowy Chełmińskiej, która sprzedawała masło niedoważone bo na każdym funcie masła brakowało jakieś 50 gr. wagi. Spisano odpowiedni protokół, a masło sprzedano po niższej cenie lecznicy miejskiej. Więc nie dość, że biednego konsumenta obdziera się ze skóry, ale jeszcze za drogie pieniądze daje mu się albo fałszowane, albo niedoważone masło. Odpowiednie czynniki winne roztoczyć ścisłą kontrolę nad temi „kombinatorkami” i pociągać je do surowej odpowiedzialności.

— **Z nocnych awantur.** W nocy z 2 na 3 bm. przytrzymani zostali przez policję za krzyki i awantury, wywołane w pijanym stanie na ulicy Pod Blankami, Alfons P. i Józef St. Też samej nocy doprowadzony został do urzędu policji, niejaki Antoni G., który w pijanym stanie awanturował się na ulicy Dworcowej.

Najpilniejsze potrzeby Szwederowa.

Apel do władz miejskich, Dyrekcji Poczty i Telegrafów.

Towarzystwo Obywateli przedmieścia Szwederowo, które liczy około 15 tysięcy mieszkańców, mieli ubiegłej niedzieli masowe zebranie, poświęcone sprawom ogólnym. Obywatele żalili się, że skierowane do władz miejskich prośby o naprawę bruków i stworzenie znośniejszych warunków higienicznych, nie znalazły dotąd posłuchu. W obecnym okresie ustalania budżetu miejskiego na rok przyszły nie będzie od rzeczy przypomnieć ojcom miasta, co Szwederowiakom dolega.

1) Ulica Kossaka — dojazd do cmentarza — dalej Grodzieńska — łącząca Nowodworską z Ugorami — i Filarecka oczekują na bruki względnie umocnienie jezdni żużlem. Pożądane też jest umocnienie chodników dla pieszych przy ulicach Ugory i Leszczyńskiego.

2) Na ulicy Nowej niema wodociągu. Mieszkańcy muszą chodzić po wodę bardzo daleko, zwracając Magistrowi, że nie ma wyrozumienia w takich sprawach.

3) Ze względu na bezpieczeństwo publiczne konieczne jest położenie drugiego chodnika na ulicy Podgórznej. Ulicą tą śpieszą rano i po południu tłumy, narażając się na najeżanie przez rowerzystów (pędzących z góry jak szaleńcy...), samochody i wozy, ponieważ jeden z istniejących wąskich chodników jest niewystarczający a po drugiej stronie, po wystających kamieniach, mało kto chodzi.

4) Przy nowo pobudowanym kościele katolickim brak zakrytych miejsc ustępowych.

5) Należy większą zwracać uwagę na plan rozbudowy i szerokość ulic, aby każdy nie budował lub stawiał plotów jak mu się podoba. Przykład: Ugory 1—3.

6) Przyspieszyć założenie wodociągów i kanalizacji, gdyż warunki higieniczne na Szwederowie pozostawiają jeszcze wiele do życzenia.

7) Dla licznych rzesz pracowników zasilających warsztaty pracy w centrum miasta i na jego przeciwległych krańcach stworzyć dogodną komunikację autobusową.

8) Połączyć Biedaszkowo i przedłużoną ulicę księdza Skorupki, wzdłuż której powstaje kolonia domków robotniczych, trwałym nasypem ze stacją kolejową w Trzcińcu. Pod lasem zacząć osiedlać się ludzie majątniejsi, budując sobie mieszkania letnie, o ile będą mieli z jednej i drugiej strony wygodny dojazd.

W memorjale, przesłanym do Magistratu i Rady Miejskiej, zwraca się uwagę czyn-

Dzieci, które ojciec umyślnie zgubił.

Umieszczono je w sierocińcu Dietza, gdyż ojciec nie chce ich wziąć.

Dnia 2 bm., o godz. 14, policja przytrzymała na ulicy Długiej troje małych, błagających się dzieci, jednego chłopczyka i dwie dziewczynki. Ponieważ dzieci nie umiały dać żadnych wyjaśnień, przelo policja odstawia je do sierocińca Dietza. Prowadzone dochodzenia wykazały, że są to dzieci małżonków Nowakowskich, zamieszkałych przy ulicy Konopnej 12. Chłopczyk Mieczysław liczy 4 latka, jedna dziewczynka Irena 5 lat i druga Stefania 3 latka.

Matka dzieci znajduje się w areszcie, za jakieś przestępstwo, a ojciec wyprowadził je na ulicę i umyślnie zgubił.

Dzieci pozostały nadal w sierocińcu, gdyż ojciec nie chce ich przyjąć do siebie.

Zawezwany do policji Nowakowski, nie wypierał się swego niegodnego czynu, mówiąc, że wyprowadził dzieci dlatego, bo winny się znajdować tam gdzie ich matka.

Dzieci pozostały nadal w sierocińcu, gdyż ojciec nie chce ich przyjąć do siebie.

Zadziwiać musi każdego taki brak serca u ojca dla własnych dzieci, bo nawet zwierzę nie porzuca swych dzieci, dopóki te nie staną o własnych siłach.

Smutny to objaw.

Ujęcie trzech „kasiarzy”.

Rozpruli oni dwie kasy ogniotrwałe w Żninie i dokonali kradzieży z włamaniem w Janowcu.

W nocy, z 28 na 29 ubm. jacyś kasiarze dokonali włamania do mleczarni w Żninie, gdzie rozpruli kasę ogniotrwałą, w której jednak nic nie znaleźli, prócz jednej dolarówki, którą zabrali. Następnie te samej nocy dokonali włamania do „Rolnika”, gdzie również rozpruli kasę ogniotrwałą, atoli nie zdążyli z niej nic zabrać, gdyż zostali widocznie przez kogoś spłoszeni i zbiegli, pozostawiając na miejscu

narzędzia „kasiarskie”, jak raki, rury, świdry, klucze francuskie i inne.

Dnia 30. ubm. policja przytrzymała trzech osobników, którzy dokonali włamania i kradzieży u kupeca Szymczaka w Janowcu. Osobnikami tymi są: 31-letni Wacław Hejkinow z Włocławka, 32-letni Teodor Kalisz z Warszawy i 31-letni Zygmunt Jabłoński z Włocławka. Przy jednym z tych piaszków znaleziono ową dolarówkę, która została skradziona z kasy ogniotrwałej w Żninie, co dowodzi, że to ta trójka dokonała rozprucia obu kas ogniotrwałych. Kasiarzy odstawiono do więzienia. Dalesze dochodzenia w toku.

Policja przypuszcza, że rozprucia kasy i kradzieży papierów wartościowych w majątku Lubostron, pod Łabiszynom (o czym w wczorajszym numerze donosiliśmy) dokonali członkowie te samej bandy kasiarzy.

Wizytacja przytulku dla sierot im. Henryka Dietza.

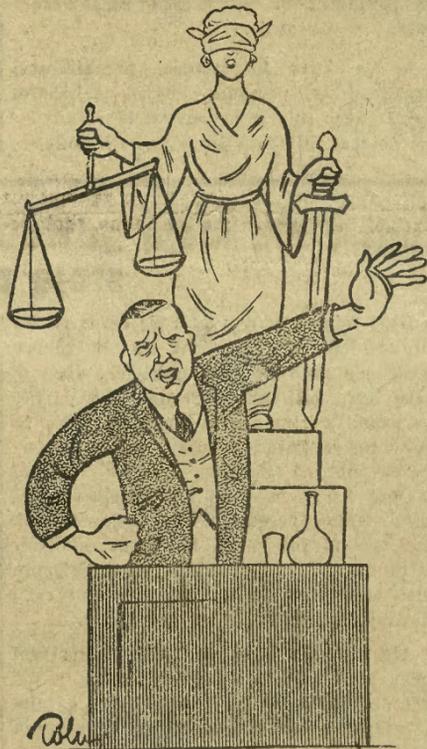
W ub. wtorek odbyła się wizytacja przytulku dla sierot im. Henryka Dietza oraz zebranie członków zarządu wspomnianego zakładu.

Lustracji dokonali w obecności p. dyr. Czarnieckiego i siostry Seweryny pp.: Smarzyn, Matuszewski i Naskręt.

Następnie odbyło się o godz. 8 wiecz. zebranie, które zagał p. radca Matecki. Prócz wyżej wymienionych przybył na zebranie p. radny Banach.

Sprawę dotyczącą przyjęcia i zwolnienia

Prelekcja min. sprawiedliwości Cera w Krakowie.

Justycja: Oczy mi zawiązali, ale przynajmniej słyszę!

Poświęcenie sztandaru Stow. Młodzieży w Błędziniu.

(Od własnego sprawozdawcy „Dziennika Bydgoskiego”.)

Dzięki wytrwałej pracy i zabiegom zarządu, a szczególnie prezesa p. Kufla, Stow. Młodzieży Męskiej sprawiło sobie sztandar, którego poświęcenie odbyło się ub. niedzieli. Stowarzyszenie to łącznie z uroczystym poświęceniem sztandaru odchodziło doroczne święto młodzieży ku czci patrona św. Stanisława Kostki.

W ub. niedzielę w godzinach popołudniowych zgromadzili się na placu przed szkołą towarzystwa miejscowe i z okolicy, niektóre ze sztandarami i z orkiestrą na czele ruszył pochód przez wieś, do kościółka na uroczyste nieśpory, które odprawił patron ks. Brząkała. Po poświęceniu sztandaru odbyło się uroczyste posiedzenie w sali p. Gruchały, gdzie po powitaniu obecnych przez ks. Patrona, nastąpiło zaprzysiężenie członków Stow. oraz wręczenie sztandaru. Przy tej sposobności przemawiali pp.: ks. Patron, przedstawiciel zarządu okręgowego S. M. P. p. Kuberski ze Świecia, nadleśniczy p. Wyśiński z Wierzchlasu, leśniczy p. Bara, prezes miejsc. Kółka Rolniczego p. Konstantyn Januszewski, kier. szkoły p. Miklasz, prezeska miejsc. Stow. Młodz. Żeńskiej, prezeska Kółka Śpiewaczego ze Lniana i t. d., w koń-

cu przemawiał prezes p. Kufla. Gwoździe pamiętkowe ofiarowali pp.: Esden Tempelski ziemianin z Ostrowitego, Januszewski Błędzim, Stow. Młodz. Żeńskiej Błędzim, Kółko Śpiewu Lniano, Tow. Śpiewu „Cecylja” Błędzim, Patronat Stow. Młodz. Męskiej Błędzim, Zarząd Okręgowy S. M. P. Świecie i Stow. Młodz. Męskiej Lniano.

Wieczorem odegrał zespół amatorski Stow. sztuk scenicznych pt. „Do wyższych ja rzeczy urodzony”. — Niezmiernie liczny udział miejsc. obywatelstwa w uroczystości świadczy o wielkiej sympatji, jaką cieszy się Stow. Młodzieży wśród społeczeństwa nie tylko wsi, ale i okolicy.

WARSZAWSKA MANIKURA dla pań Grodzka 18 (w kierunku Pary) dla panów Mostowa 3. Piotr Kozłowski.

sierót referował p. Rosinke st. sekr. miejski. Zwolniono 15 wychowanków a przyjęto 18 nowych. Następnie omawiano szereg różnych spraw m. in. zakup ciepłej odzieży na gwiazdkę dla sierót.

Zabobon, czary a medycyna.

Za staraniem sekcji kulturalno-oświatowej „Rodziny Wojskowej” wygłosił w dniu 2 bm. w auli gimnazjum humanistycznego, pierwszy — z zapowiedzianego cyklu odczytów — wykład p. dr. Świątecki p. t. „Zabobon, czary a medycyna”. Przybyło około 400 osób.

Zauważyliśmy wśród publiczności p. gen. Thommée z małżonką, wielu oficerów, pań i żołnierzy.

Prelegent w półtóra-godzinym odczytów w jasnych i przejrzystych obrazach przedstawił wierzenia (zabobony i czary) wśród warstw niewykształconych naszego ludu i poddał je rzeczowej krytyce według nauk współczesnej medycyny, która zdarła z tych wierzeń czar niezmiernych i nieczystych sił. Odczyt był dopełniony wspaniałymi przezroczkami. Publiczność obdarzyła prelegenta rzesistemi oklaskami, dziękując mu za tak pożyteczny wykład naukowy.

Z Izby Rzemieślniczej w Bydgoszczy.

W sprawie wykupywania świadectw przemysłowych.

Wobec zbliżenia się końca roku podatkowego i nieorientowania się wielu pp. rzemieślników co do podatku obrotowego i świadectw przemysłowych przypominamy, że na podstawie ustawy z dnia 15. 7. 1925 roku o państwowym podatku przemysłowym (Dz. U. Rzp. nr. 79/1925) art. 8 p. 5 **pracownie rzemieślnicze prowadzone przy współudziale najwyżej jednego pracownika lub jednego członka rodziny jako siły pomocniczej podatkowi obrotowemu nie podlegają.**

Ustawa powyższa nakłada jednak obowiązki wykupywania przez te warsztaty świadectwa przemysłowe VIII. kategorii.

Sąd Najwyższy jednakże, do którego drogą apelacji sprawa ta wpięła na posiedzeniu w dniu 8. 11. 1928 r. (nr. sprawy II K 1565/28) orzekł, „że pracownia rzemieślnicza prowadzona przez właściciela przy udziale jednej najemnej siły pomocniczej lub jednego członka rodziny nie ma obowiązku opłacania podatku przemysłowego”.

Z uwagi na zbliżający się okres wykupywania nowych świadectw przemysłowych na rok 1930, wydało Ministerstwo Skarbu zarządzenie Izbom Skarbowym utworzenia kas pomocniczych i zapewnienie płatnikom należytej obsługi w okresie nabywania świadectw przemysłowych.

W szczególności powinny Izby Skarbowe czuwać nad tem, aby urzędnicy przydzieleni do prac związanych z wydawaniem świadectw byli dokładnie obznajmieni z odnoszonymi przepisami, by płatnikowi nie czyniono trudności w nabyciu żądanego świadectwa przemysłowego odnośnej kategorii.

Rzemiosłu i płatnikom natomiast zwraca się uwagę, by z wykupywaniem świadectw i kart rejestracyjnych nie czekało do ostatecznego terminu, by uchronić się od przykrych następstw, jak również od placenia kar za zwłokę e. t. c.

Stan wody w Wiśle dnia 4. 12. rano: Zawichost —, Warszawa —, Płock 0.77, Toruń 0.73, Fordon 0.75, Chełmno 0.64, Grudziądz 0.88, Korzeniewo 1.08, Piekło 0.31, Tczew 0.15, Einlage 2.16, Schievenhorst 2.40.

Sprawa taryfy płac pracowników kupieckich

omawiana będzie **dziś** (w środę) wieczorem o godz. 8 w sali hotelu Lengninga na zebraniu **Związku Pracowników Kupieckich.** Uprasza się o przybycie wszystkich zorganizowanych i niezorganizow. handlowców.

Pola Negri

UŻYWA STALE

DO NABYCIA W APTEK, DROG. I PERFUMERJACH

— **Pijany nagus.** W nocy z 3 na 4 bm., niejaki Stefan K. i Bernard B., będąc w stanie pijanym, założyli się między sobą, że jeden z nich, a to K., rozbierze się do naga i tak pójdzie przez miasto. Rozebrał się więc na ulicy Śniadeckich, powierzając swe ubranie towarzysowi i dwójka pijaków poczęła się prowadzić ulicą Sienkiewicza do Dworcowej. Osobliwy ten pochód zauważył patrolujący policjant, który przytrzymał pijanych i nakazawszy ubrać się nagusowi, odstawił obojgu do aresztów.

Kalendarzyk zebrań Ch. Z. Z.

Zebrań Ch. Z. Z. filii stolarzy odbędzie się **dzisiaj** w środę o godzinie 6-tej wieczorem w lokalu p. Błocha przy ul. Jana Kazimierza.

Uprasza się o liczny i punktualny udział wszystkich członków.

PROGRAM W KINACH.

CORSO rozpoczyna wyświetlanie II-giej serii arcysensacyjnego dramatu „Klub czarnej ręki” p. t. „Prawda zwycięża”. Nadprogram arcywesoła komedia.

KRYSTAL. Dziś „W szponach djablicy” z życia przemytników hiszpańskich; obraz dwubarwny, gra pełna temperamentu południowców krajobrazy piękne. Nadprogram farsa i tygodnik.

MARYSIENKA wyświetla wielkiej miary film z Emilem Janningsem p. t. „Intrygant”.

NOWOŚCI wyświetla „Łódź podwodna S. 44” najwspanialsze arcydzieło filmowe oraz „Dziennik Pathe” w kolorach.

OKO. Dziś premiera „Samotni” z Barbarą Kent. Nadprogram występ.

PAW wyświetla nadal wspaniały film p. t. „Pantera” z Dolores del Rio w głównej roli. Nadprogram dwie wesołe komedje.

PROGRAM RADJOFONICZNY. CZWARTEK, 5 GRUDNIA.

Warszawa. 12,30: VIII. koncert szkolny z Filharmonii Warsz. 16,15: Koncert z płyt gramofonowych. 17,15: „Wśród książek”. 17,45: Koncert popołudniowy wirtuozowski Wł. Bielajewa (skrzypce). 19,10: Giełda rolnicza. 19,25: Muzyka z płyt gramofonowych. 20,15: Feljeton p. t. „Rekordy woli” — p. Wiktor Junosza Dąbrowski. 20,30: Koncert muzyki lekkiej. 21,30: Słuchowisko z Katowic. 23,00: Muzyka taneczna z „Oazy”. 20,20—21,30: Poznań. Koncert muzyki polskiej na klarnet i sopran solo.

Bydgoskie sfery gospodarcze przeciw nadmiernym podatkom. Magistrat winien cofnąć zarządzenie o nowej numeracji domów.

Straszna śruba podatkowa, pod którą duszą się szerokie sfery gospodarcze, była przyczyną zwołania w dniu wczorajszym ogólnego zebrania Rady Gospodarczej, na które przybyli tłumnie do Resursy Kupieckiej bydgoscy kupcy, rzemieślnicy i przemysłowcy.

Zasadniczy referat o obecnym położeniu gospodarczym i sprawie podatków wygłosił p. radny miejski Lewandowski.

Następnie syndyk fabrykantów p. Palicki wyjaśnił najważniejsze postanowienia o państwowym podatku dochodowym i przemysłowym z uwzględnieniem różnych interpretacji. Referat o najważniejszych postanowieniach ustawy o opłatach stemplowych wygłosił naczelnik Urzędu Opłat Stemplowych w Bydgoszczy p. Urugasiewicz.

W dyskusji zabierali głos pp.: Kiedrowski, Burzyński, Filipowski, Błaszak i Józefowicz. Zebrani dali wyraz oburzenia z powodu pro-

jektowanej podwyżki podatków komunalnych oraz wprowadzeniu szeregu nowych podatków, jak sztyldowego, od spożycia w restauracjach i innych w nowym roku podatkowym. Wszystkie ugrupowania w nowej Radzie Miejskiej, mające za zadanie obronę interesów mieszkańców, winni się takim projektem przeciwstawić.

W uchwalonych rezolucjach zebrani zaprotestowali przeciw nadmiernemu obciążeniu podatkami sfer gospodarczych, domagając się zmniejszenia ciężarów podatkowych i dostosowania ich do siły płatniczej ludności. Również oburzono się na zarządcą nową numerację domów, która w tych ciężkich czasach nie tylko że powoduje nowe wydatki, ale wprowadza zupełną dezorientację.

Ciekawe, kto w tym ma interes? Dziesiątki lat było nam dobrze z „staremi” numerkami domów, aż tu naraz wszystko ktoś przeinacza.

Odgrywał narzeczonego, aby wyłudzić pieniądze od panny.

Pani Anna M. zapoznała przypadkowo pewnego pana w Bydgoszczy, niejakiego G., który się stał mile widzianym gościem w jej domu. Pani Anna była mężatką i obydwoje z mężem polubili bardzo swego gościa tak, że pani Anna poczęła planować małżeństwo p. G. ze swą serdeczną przyjaciółką panną Marją N...

Zapoznała więc z sobą obydwoje młodych, a p. G. nie w ciemne bity, od razu zorientowawszy się o co chodzi, począł doskonale grać rolę zakochanego i starającego się o rękę panny Marji. Nie zwlekał długo z oświadczeniem, lecz w odpowiedniej chwili „trzasnąwszy pannę w mankiety” i wypuściwszy z siebie kilka jęśliwych westchnień, poprosił ją o rękę, której mu nie odmówiono, bo panna była cała „wzięta” przez zacnego kawalera.

W czasach narzeczeństwa p. G. pilnie zabiegał około utworzenia sobie przyszłego gniazdka, starał się, latał; tu zakupił już meble, tam urządzenie kuchenne, dalej obrączki, prezenty i t. d., a na wszystko for-

sowała gotówkę panna Marja, bo jej narzeczony narazie tylko nie miał pieniędzy, które mu dopiero później miały nadejść.

Wreszcie gdy gotówki p. Marji zabrakło, p. G. prosił ją o grzecznościowe podpisanie weksli, co chętnie czyniła, bo to przecież dla niej, dla jej przyszłego szczęścia.

Wyłudziwszy już wszystko, co tylko mógł, od swej narzeczonej, bo nawet biżuterję jej zabrał, p. G. pewnego pięknego poranku ulotnił się jak kamfora, prócz smutnej pamięci i niezapłaconych weksli nie pozostawiając nic więcej po sobie.

Okazało się następnie, że nie robił on żadnych zamówień, lecz gotoweczkę schował, a p. Marji, dla trwalszej pamięci błogich minionych chwil, pozostawił weksle do zapłacenia.

Biedna, tak niegodnie oszukana, panna Marja, za poradą przyjaciół, dała znać policji, która teraz poszukuje uciekiniera.

Ostrożnie więc z narzeczonymi; a najlepiej nic im nie dawać przed ślubem.

Z życia towarzystw.

Bydgoskie Tow. Wioślarskie. Zebranie komisji imprezowo-gospodarczej odbędzie się w czwartek 5. bm. o godz. 20 w Strzelnicy. Uprasza się o komplet.

Baczność, inwalidzi. Zebranie plenarne tut. Kola Zw. Inwal. Woj. R. P. 5. bm. o g. 18 w restauracji „Pod Lwem” ul. Jagiellońska 71. Wstęp tylko za okazaniem legitymacji na rok 1929.

S. M. P. „Promyk. Zebranie uroczajne oddz. młodszego 4. bm. o godz. 7, zebranie zarządu i zastępowych oddz. starszego o g. 8.

Powszechny Związek Lokatorów i Sublokatorów R. P. w Bydgoszczy urządza w środę 4. bm. nadzwyczajne zebranie w lokalu p. Mollera plac Piastowski nr. 2 o godz. 7 wiecz. Biuro nasze otwarte codziennie od godz. 8—15.

„HALKA”. Dziś, w środę, lekcja śpiewu. Jutro w czwartek o godz. 8 lekcja wspólna z drugim chórem w lokalu p. Mollera, plac Piastowski 2. Dalsza lekcja w sobotę. Uprasza się o bezwzględne uczęszczanie na ostatnie lekcje; członkowie niestosujący się do powyższego nie będą mogli brać udziału w koncercie.

Sokół I. Jutro w czwartek zebranie zarządu o godz. 20 u drh. Żółkiewicza. Zebranie plenarne 12. bm.

Towarzystwo Kupców Detalistów branży spożywczej. Zebranie miesięczne odbędzie się dnia 5 bm. o godz. 8,15 wiecz. w sali Resursy Kupieckiej przy ul. Jagiellońskiej. Zamówienia na cukier i inne artykuły przyjmuje Bank Ludowy do piątku dnia 6 bm. godz. 13 w poł. O liczny udział uprasza zarząd. (33200)

Klub Sportowy „Polonia”. Plenarne zebranie w czwartek 5. bm. o godz. 20 w lokalu rzeźni miejskiej przy ul. Jagiellońskiej. Godzinę przedtem zebranie zarządu.

Młode Polki „Szarotka”. W środę lekcja robótek o godz. 7,30 wiecz. w sali zebrań.

Bank Polski płacił dnia 4 grudnia za:

dolary amerykańskie	8,85—8,84
funt sterlingów	43,32
franki szwajcarskie	172,45
franki francuskie	34,98
marki niemieckie	212,55
guldeny gdańskie	173,19
szylingi austriackie	124,99
liry włoskie	46,49

Urzędowe sprawozdanie targowe Komisji Notowania Cen. Poznań, dnia 3 12 1929 roku.

Bydło:

A. Woly:

Pełnomięsiste, wytuczzone nieoprzęgane	148—156
Mięsiste tuczzone młodsze do lat 3	134—146

B. Stadniki:

Mięsiste tuczzone starsze	120—120
Miernie odżywione	000—000

Buhaje:

Wytuczzone pełnomięsiste	150—146
Tuczzone mięsiste	134—140
Nie tuczzone, dobrze odżywione starsze	120—126
Miernie odżywione	110—116

Krowy:

Wytuczzone pełnomięsiste	146—154
Tuczzone mięsiste	134—140
Nietuczzone, dobrze odżywione	112—116
Miernie odżywione	080—090

Jałowice:

Wytuczzone pełnomięsiste	146—150
Tuczzone mięsiste	134—142
Nietuczzone, dobrze odżywione	120—126
Miernie odżywione	100—110

Międziej:

Dobrze odżywione	116—126
Miernie odżywione	098—106

Cieleta:

b) najprzedniej. cieleta tuczne	190—200
c) średnio tuczzone cieleta i najprz. ssaki	174—180
d) mniej tuczzone cieleta i dobre ssaki	160—170
e) liche ssaki	140—156

Owce:

Opasy chłwne:

a) jagnięta tuczne i młodsze skopy tuczne	146—140
b) starsze skopy tuczne, liche jagnięta tuczne i dobrze odzyw.	134—130

Świnie:

a) tuczzone ponad 150 kg żywej wagi	000—000
b) pełnomięsiste od 120 do 150 kg. żywej wagi	258—264
c) pełnomięsiste od 100 do 120 kg. żywej wagi	254—248
d) pełnomięsiste od 80 do 100 kg. żywej wagi	236—244
e) mięsiste świnie ponad 80 kg.	220—230
f) maciory i późne kastraty	216—210

Najładniejszym prezentem gwiazdkowym o stałej wartości to **PIANINO**

B. Sommerfeld, największej fabryki pianin w Polsce **Bydgoszcz, Śniadeckich 56. Tel. 883 i 458.**

Muzycy i miłośnicy chwalą moje pianina i uznają jako instrument **wysokiej doskonałości**

Przez nadzwyczaj korzystne warunki spłaty umożliwiam kupno.

Najwyższe odznaczenia

Garderobę

damską i dziecięcą szyje gustownie po przystępnych cenach 23028

Kujawska 96 parter lewo, II drzwi.

Wila

nowo wybudowana, 8 pokoi, wszelkie wygody, 3 minuty od dworca Toruń-Mokre, przystanek tramwajowy, sprzedam. Potrzebne 35 tys., resztę hipoteka. Zgłoszenia do Dz. Bydg. Toruń pod „1020”. 33059

Bezdzietne małżeństwo poszukuje 33298

pokoju umebłow.

ewentualnie z używaniem kuchni od 2. 1. 1930. Of. do Dz. Bydg. pod „Pokój”.

Poszukuje się zdolnych i wymownych 33298

zastępców

Poważne stanowisko i wysokie dochody zapewnione. Zgł. osobiste 6. i 7. XII w hotelu Lening. (33298)

Znawcy kupują

Pianina Jähnego

Nie należy utożsamiać z wyrobami masowymi. Nagrodzone złotymi medalami na każdej wystawie.

Salon wystawowy

Bydgoszcz
ul. Gdańska 149. Tel. 2225
Spłaty ratami do 18 miesięcy.
Zastępstwa w wszystkich
większych miastach.

32905

OBWIESZCZENIE.

Kilka samochodów „CHEVROLET” zabranych z powodu zawieszenia wypłat, są do nabycia za ciężką na poszczególnych samochodach resztę należności.

Dla poważnych reflektantów jest to wyjątkowa okazja nabycia dobrego samochodu po niskiej cenie. — Kilka z tych samochodów posiadają jeszcze gwarancje fabryczne, ponadto są do nabycia przy wpłaceniu 40% należności gotówką, reszty zaś weksłami do 12-tu miesięcy.

33325

Do sprzedaży są zeszło- i tegoroczne modele i to:

samochody otwarte, dwa 4-drzwiowe limuzyny, samochody ciężarowe jak i podwozia, 1 cabriolet i 2 omnibusy.

Obejrzenie jakoteż demonstrowanie wozów, ceny etc. w firmie:

E. STADIE-AUTOMOBILE BYDGOSZCZ
ULICA GDAŃSKA 160
TEL. 1602 i 2163

Piotr Kozłowski

fryzjer

Tel. 11-15 Bydgoszcz Tel. 11-15
Skład główny i oddział dla panów
ulica Mostowa nr. 3.

Specjalny oddział dla pań
ulica Grodzka w kierunku do Fary 18
parter, drugi dom od ulicy Mostowej

Poleca łaskawej pamięci Szanownych Pań
Bydgoszczy i okolicy swój **nowoczesnie**
urządzony zakład mycia głowy, farbo-
wanie włosów, ondulacji, manicure.

Specjalność: strzyżenie główek a la
garçonne, formowanie, ondulacja
Usługa wzorowa. Ceny przystępne.

Sprzedż przymusowa.

W piątek, dnia 6. XII. 1929 o godz. 10-tej przed poł. sprzedawac się będzie przy ul. Dworcowej 96 u p. Cybulskiego najwięcej dającym za gotówkę:

większą ilość kocy, maszynę do pisania,
7 beli materiału płaszczonego, 6 deczek
do podróży, kolorowe.

i. Urząd Skarbowy Bydgoszcz-miasto.

Licytacja
dobrowolna odbędzie się w środę dnia 11. 12. b. r. o godzinie 11-tej w Kamienicy (młyn) pow. Tucholski, stacja Gostyczyn u p. Sulekowej, sprzedaż następujących rzeczy: salon pluszowy, pokój jadalny, kompletne umebl. kuchenne, szafka lodowa, bielizniarka, łóżka umywalnie, stoły, krzesła, koc, (barany syberyjskie) waga decymalna, sztucer, fuzja, rozmaite sprzęty domowe, kuchenne i ogrodowe, wszystko w dobrym stanie i ca. 10 mtr. drzewa opałowego. 33303

Richelieu
maszynowy na konfekcję damską, mierzki i wszelkie hafty maszynowe wykonuje Hafciarnia, ulica Poznańska 29, I ptr. 28231

Osiedliłem się w Kcyni

(Rynek 8, I. piętro, telefon 35).

Ordynuję w chorobach kobiecych i wewnętrznych od godz. 8³⁰ do 12 i od godz. 13³⁰ do 15

Dr. med. Abdon Paszkiewicz.

(33331)

Publiczny przetarg ofertowy.

Niniejszem rozpisuje się przetarg publiczny na prace ziemne, żelbetowe, murarskie, ciesielskie, oraz dostawę cegieł (nowy format) przy budowie Domu Zarządu Funduszu Bezrobocia w Toruniu.

Rysunki wyłożone do wglądu w Państwowym Urzędzie Budownictwa Nziemnego przy ul. Słowackiego 16, narożnik ul. Matejki, tel. 846, gdzie również otrzymać można blankiety ofertowe za opłatą 15 zł. Oferty należy wypełnić, opieczetowane z napisem „Oferta na prace... przy budowie Domu Zarządu Funduszu Bezrobocia w Toruniu” składać należy we wspomnianym Urzędzie najpóźniej do czwartku dnia 12 grudnia 1929 r. o godz. 12-tej, załączając dowód złożonego wadium w Kasie Skarbowej w gotówce lub w papierach państwowych w wysokości 5% zaoferowanej sumy.

(33290)

Otwarcie ofert nastąpi w tymże dniu o godz. 12-tej wewentl. obecności ubiegających się o powyższe prace. Wybór oferenta zastrzega się.

Toruń, dnia 30 listopada 1929 r.

Państwowy Urząd Budownictwa Nziemnego w Toruniu.
(—) Smolny, Insp. budowl.

Czytajcie Dziennik Bydgoski!

Napisowe słowo (tłusto) 25 groszy, każde dalsze słowo 15 groszy, 5 liczb — jedno słowo i, w, z, a — każde stanowi jedno słowo. Jedno ogłoszenie nie może przekraczać 50 słów.

Dyrekcja Dróg Wodnych w Toruniu

rozpisuje niniejszem

KONKURS

na stanowisko wermistrza

do warsztatów mechanicznych Zarządu Dróg Wodnych w Toruniu.

Do stanowiska tego przywiązane są pobory XII—XI gr. up. funkcjonariuszów niższych.

Do podania należy dołączyć:

- 1) metrykę urodzenia,
- 2) poświadczenie obywatelstwa polskiego,
- 3) świadectwo ukończenia szkoły fachowej (oryginał lub uwierzytelniony odpis),
- 4) świadectwo moralności,
- 5) dokładny życiorys, poparty dokumentami,
- 6) ewentualne referencje.

Składane podania winne być pisane własnoręcznie. Posada może być objęta niezwłocznie. Przyjęcie nastąpi zarazie za kontraktem. Podanie należy kierować do Dyrekcji Dróg Wodnych w Toruniu (Bydgoska 22) najpóźniej do dn. 20. XII. 1929 roku.

(33291)

Dyrektor Dróg Wodnych:
(—) Born.

15. Wystawa

„Hausliche Kunst”

33264

od 5—8 grudnia 1929

w Kasynie Cywilnem, Gdańska 160a

Otwarcie z herbatką w czwartek, dnia 5-go grudnia od godz. 5—9. W piątek i sobotę od godz. 10 przed poł. do godz. 8 wieczorem. W niedzielę od godz. 12 w południe do godz. 8 wieczorem.

Cena wstępu: w dniu otwarcia 1 zł, następne dni 0,50 zł.

Deutscher Frauenbund.

Drobne ogłoszenia

Większe ogłoszenia wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszen.

Dla poszukujących posady 20% zniżki.

Drobne ogłoszenia przyjmuje się do godziny 9.

POLECENIA

Biuro

obrony prywatnej Karola Schrödela, Nowy Rynek 6, II ptr. załatwia wszelkie sprawy sądowe, hipoteczne, karne, kontrakty spółkowe, administracyjne, reguluje hipoteki, załatwia wszelką korespondencję. 25860

„Szyle

garderobe damską i dziecięcą gustownie i tanio. Gdańska 82, skład. 17881

Sprzedam

moje gospodarstwo, 68 mórg, w tem 14 mórg łąki. Budynek: 2 domy mieszkalne, 2 chlewy i stodoła, kryte dachówką, rola w jednym kawale, inwentarz żywy i martwy nadkompletny, światło elektryczne i motor. Stacja kolejki powiatowej, stacja autobusowa. Szkoła, kościół i poczta w miejscu. Cena według ugody. Zgłoszenia pod „68 mórg” do Dzien. Bydg. 33327

Polecam (33317)

poważnym reflektantom majątki ziemskie, gospodarstwa, młyny, fabryki, domy dobrze się rentujące, wile, interesa handlowe oraz przemysłowe. Westfalewski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698.

Rzeźnictwo

z kompl. urządzeniem elektr. i mieszkaniem dobre położenie, ruchliwa ulica, duży obrót zaraz na sprzedaż, korzystne kupno. Zgł. do Dz. Bydg. Grudziądz pod „Kupno”. 33299

Hotele

restauracje, kina, sklepy, mieszkania poleca „Polonia” Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (33318)

Kamienica

II. piętrowa z 1 składem oraz z dużym podwórzem stajniami, położona w centrum miasta, nadająca się do każdego przedsiębiorstwa. Cena 40.000 zł. Wpłata podług ugody, sprzedaż Leonard Schwarz, Skarżewy, 11-11-12. (33319)

Korzystnie

sprzedam pianino czarne jak nowe. Warszawska 16, wiadomość w restauracji. 17884

500 dyszli

brzozowych, różnej grubości do wyboru, 2 pary koni robocz. i do wyjazdu, dobranych i dobrych pod każdym względem; kare wał. 6 klacz 7 lat 1.70, siwe klacze 7 i 10 lat 1.60 m. wys. sprzedaż majątn. Udziel, p. Przewodnik pow. Swiecie. (33315)

POSADY WOLNE

Poszukuje zaraz dzielnego, samotnego cukiernika do mej kawiarni zarazem do obsługi. Oraz 1 zdolną kucharkę. Zgł. Szandrach Nowe, Grudziądzka 8. 33305

Poszukuje

zaraz 2 inteligentne panie, możliwie muzykalne do kawiarni. Zgł. z załączoną fotografią która się zwraca pod „Nr. 800” do Dz. Bydg. (33306)

Osoby

z branży kupieckiej bez posady, które podróżować chcą na dobry artykuł za wysoką prowizją poszukiwani. Oferty z referencjami lub odpis świadectw uprasza się pod „Osoby” do Dz. B. 33297

Piekarz

młodszy potrzebny zaraz. Piekarnia Gabriel, Margonin. (33308)

Do plebanji

wiejskiej na Pomorzu poszukuje skromnej gospodyni. Of. z podaniem wieku, pensji, referencyj pod „Gospodyni” do „Par” Bydgoszcz, Dworcowa 72. 33314

Gospole

kucharkę starszą, uczciwą, do wszystkich prac, włącznie prania, poszukuje od 15 grudnia do samodzielnego prowadzenia 5 pokojowego kawalerskiego miejskiego gospodarstwa. Piśmienne zgł. skrzynka pocztowa 81, Bydgoszcz. 33288

Szofer

z kaucją 500 zł potrzebny natychmiast. Wysoka pensja. Zgł. do filji Dz. Bydg. pod „5”. 17887

Młodszy

czeladnik piekarski może się zaraz na stałą pracę zgłosić Fr. Wejnerowski, Laskowice. (33326)

Potrzebna

15 letnia dziewczyna do posługi. Pomorska 32a, part. lewo. 17876

POSADY POSZUKUJA

Cukiernik-piekarz trzeźwy, uczciwy, lat 25, po 3 letniej przerwie poszukuje odpowiedniej posady, najchętniej do cukierni. — Wymaganie skromne. Kto? wskaże Dz. Bydg. (33307)

SPRZEDAŻE

Mieszkanie 2 pokojowe roczny czynsz tanio wynajmę. Szarek Dworcowa 90. 17878

DZIERŻAWY

Ubitacja

mała w suterenie z piecem do wynajęcia. Kordeckiego 15, Michalski. 33302

Wydzierżawie

36 mórg 75 f. z morgi objęcie 3.500. Feliks Kallas, Ostrowo, poczta Powidz, powiat Gniezno. 33304

MIESZKANIA

Mieszkania

2, 3 i 4 pokojowe wskaże Donaj, Dworcowa 69, od 2 do 4 godz. (33323)

POKOJE

Skromny (33309)

pokój umebl., w którym można gotować wydzierżawie. Gajowa 4. 33320

Pokój

dla 2 panów. Chwytowo nr. 18. 33283

Pokój

umebl. osobne wejście z światłem elektr. do wynajęcia. 20 Stycznia 24, p. 1. 17838

Pokój

umebl. do wynajęcia dla pań. Błonia 24, parter lewo I drzwi. 33281

RÓZNE

Restauracja

i jadalnia przy ul. Warszawskiej 16 wydaje codziennie flaki, nogi wieprzowe, obiady mięsne i jarskie kuchnie wyborowa. 17883

Poszukuje

pożyczki od 10—12.000 zł na I. hipotekę na dom miejski wartości 50.000 zł. Zgłoszenia do Dziennika Bydg. pod „Hipoteki”. 33320

Obełga

rzucana na panów Mikołaja i Florjana Grabowskich w Łabiszynie z załem cofam. F. Michalski. 33296

Hipoteki

reguluje z dobrym skutkiem w kraju i zagranicą

St. Banaszak, obrońca prywatny, Bydgoszcz, ul. Cieszkowskiego 2. Telefon 1304. Długoletnia praktyka. (20390)

POLECENIA

Detektyw prywatny, em. komisarz, P. P. Bydgoszcz, Pomorska 67. 17772

Meble

kompletne, sypialnie, jadalnie, kuchnie oraz pojedyncze, szafy, łóżka, krzesła, leżanki, kanapy, klubowe garnitury najtańszej i na raty tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek 5-6, telefon nr. 2143. (3857)

Fryzjerka (17860) ondukuje tani o, udziela lekcje. Sienkiewicza 12.

Na święta wykonuje dekoracje okien wystawnych, plakaty, reklamy. Of. do Dz. Bydg. pod „Dekoracje V. W.” 33240

Meble!

Przy dogodnych warunkach polecam: kompl. pokoje męskie, kluby, jadalnie, sypialnie, kuchnie jako też pojedyncze meble, szafy, stoły, łóżka, krzesła, kanapy, fotele, biurka, lustra i inne przedmioty. Piechowiak, ul. Długa 8. Tel. 1651.

Maszyny do szycia najlepszy podarek gwiazdkowy poleca najtaniej Wasielewski, ul. Dworcowa 18. 32968

Obrazy lustra w wielkim wyborze, obrazy religijne, narodowe, akwarele, pastele. Płótna malarskie, oprawa, szklenie, szlifowanie szkła podług luster, szyby do samochodów i t. p., na miejscu własna szlifiarnia. Firma „Wawel”, Dworcowa 5, w podwórzu. (39092)

Uwaga! Czysty wieprzowy smalec sprzedaje w hali targowej za funt 2,20. Zamorowska. 33190

Na gwiazdkę! Obuwie kupuje się najkorzystniej u Gabrielewicza Pl. Piastowski 3. Obuwie męskie od numeru 38-48, damskie 34-42. Laki, gumowe, chromowe z gumą dla oficerów, wielki wybór obuwia dziecięcego. Kalosze, śniegowce w różnych kolorach po cenach fabrycznych. Naprawy wykonuje szybko i rzetelnie. Przy zakupie udzielam 5% rabatu 32724

Nowożeńcy kupujecie meble wszelkiego rodzaju oraz leżanki, kanapy i klubowe garnitury tylko u Andrzeja Nowaka, Wełniany Rynek nr. 5/6. (3857)

Meble! Najtańsze źródło zakupu, jadalnie solidnego wykonania, wygodne warunki spłaty. Stolarnia Aleks. Najdrowski, Pomorska 23. 15865

Przyjmuję (33258) bieliznę do prania i prasowania w domu i poza domem. Garbary 27, I ptr. w podwórzu, Elminowska.

30 procent taniej
Boks . . . . . 15 zł
Lak . . . . . 28 zł
Szewro . . . . . 25 zł
Robocze . . . . . 15 zł
Zelowanie śniegowców 4 zł
Zelówki skórzane . . . 4,50 zł.
Pracownia Nowy Rynek nr. 3. 33260

Kafłowe piece i kuchnie stawiam, usuwam zadymienia oraz reperuję po niskich cenach. Jan Suchomski, mistrz zdłużski, Pod Blankami 18 podwórze. (33259)

Materace tanio. Jagiellońska 4, Tapicernia. 33266

Kanapy tanio. Jagiellońska 4. (33267)

Leżanki tanio. Jagiellońska 4. Tapicernia. (33268)

Koniki na biegunach, skórą kryte, solidnie wykonane, tanio. Tapicernia, Jagiellońska 4. 33269

Okazja! Kanapy, leżanki jak nowe, łóżka żelazne, sypialka kompletna, bufet, rowery, zegary, lustra, płaszcze, obuwie sprzedam. Sienkiewicza 44. 17880

Rowery maszyny do szycia naprawiam szybko, akuracie i tanio. Plac Poznański 1, skład. 33301

SPRZEDAŻ

Bacznosc! 200 morgowy majątek pszenno-buraczanej ziemi, dom 6 pokoi, elektryczność, inwentarz kompletny wpiąty 35.000 zł. Majątek 160 morg wpiąty 30.000 wiele innych poleca biuro „Pogoń” Dworcowa 80.

Gospodarstwo ca 70 morg pszenno-buraczanej ziemi, budynki maszynowe, inwentarz żywy i martwy kompletny, 6 1/2 klm. od miasta powiatowego, 11 1/2 klm. od kolei w mieście: szosa, kolejka powiatowa, szkoła, poczta, światło elektryczne. Cena 60.000 zł, wpiąta 45.000. (Mieszkanie dla komornika oddzielnie). Of. do Banku Ludowego w Wyrzysku. 33276

Kamienice dwie narożnikowe, 5 interesów, w najlepszym punkcie w Poznaniu 24 tys. roczny dochód. Cena 240.000 zł lub zamienienie na kamienicę w Bydgoszczy biuro Pogoń, Dworcowa 80

Centrum sprzedam dom, 600 zł dochód, wolne mieszkanie, 25.000 zł wpiąty. Sokółowski, Śniadeckich 40. 17831

Skład blawatów, konfekcji i galanterji przy ruchliwej ulicy w Inowrocławiu do dobrze zaprowadzony wraz z urządzeniem i częściami z towarami korzystnie oddam. Zgł. do filji Dzien. Bydg. pod „L. B.” (17853)

Skład z urządzeniem i mieszkaniem, nadający się także na drogerję, na przedmieściu, bardzo pożądana przez mieszkańców. Of. do filji Dzien. Bydg. pod „Drogerja”. (17877)

Sprzedam dom dochodowy 300 zł miesięcznie i ogród owocowy. Zgł. Stasiakowa, Golub, ul. Szopena. (33292)

Dom (17854) okazynie tanio i na bardzo dogodnych warunkach nabyć miast sprzedam. Wpiąta 25 do 30 tys. Cena 50 tys. zł. „Prawo”, Dworcowa 82.

Dom z piekarnią w małym mieście w dobrym położeniu przy rynku natychmiast na sprzedaż. Zgł. do Dz. Bydg. pod „W. 100”. (33180)

Piekarnia tanio oddam. Wiadom. w Dz. Bydg. (33133)

Bacznosc! krawcy! Zaprowadzony zakład krawiecki, do tego 3 pokoje i kuchnia, zaraz do oddania. Of. proszę składać do Dz. Bydg. pod „Bacznosc”. 33254

Okazja. Rzeźnictwo w powiecie wabrzeskim z powodu choroby sprzedam. Do objęcia potrzeba 2000 zł. Zgł. przyjmuję Michałak, Podgórz, Główna 71. (33294)

Leżanka gazowa lampa, etażerka i męskie ubrania tanio na sprzedaż. Zamojskiego 20, parter prawo. (17811)

Okazja tanio 2 zegary, mały wózek, srebrny zegarek sprzedam. Muszyński Nakiel-ska 16. 33226

Sprzedam jadalnię dębową bardzo tanio. Gdzie? wskaże Dz. Bydg. (17858)

Gramofon nowy z płytami. Skład, Chrobrego 12. (17885)

Choinki 1000 sztuk sprzedam razem lub w partjach tanio. Wiad. Warsztaty Krol. Jadwigi 18. 17870

Sprzedam (17855) kompletne urządzenie radiowe: 4 lamp, odbiornik Neurofox bez wymiany cewek, głośnik, akumulator itd. tanio za 600 zł. Adres wskaże Dz. Bydg.

Wyjątkowa tania sprzedaż gwiazdkowa blawatów, trykotaży, swetrów i pończoch. Jan Wojtynowski, ul. Śniadeckich 23. 32849

Futro męskie sprzedam. Lokietka 18, Sumiński. 33238

Wielką kasę rejestracyjną w najlepszym porządku dla sprzedawcy, mało używana, z gwarancją za 1000 zł sprzedam. Bożeński, Lidz-bark, Plac Hallera 25. 33114

Sypialnię i kuchnię tanio sprzedam. Adr. w Dz. Bydg. (33265)

Kilka naciele gruszy i jabłoni, zdrowy materiał sprzedam tanio. Urbański, Prądy 22. (17847)

Westfalski pięć sprzedam zaraz. Hetmańska 11, parter lewo. 17806

Karakulowe futro damskie okazynie sprzedam. Błonia 2, II p. lewo. 17873

Od Hersego wlytowe, wieczorowe suknie sprzedam. Paderewskiego 37, II. prawo od 11 do 4. 17864

Ubranie frakowe jak nowe tanio na sprzedaż. Gdańska 143 Zakład krawiecki. 17863

Maszyna do pisania korzystnie na sprzedaż. Długa 8, w składzie. 17862

Prawie nowa maszyna do pisania Remington nr. 10 z powodu likwidacji przedsiębiorstwa na sprzedaż. Of. do Dzien. Bydg. pod „R. F.” 33249

Kuchnie 100 zł, sypialnie 400 zł, jadalni sprzedam. Sowińskiego 2. 17882

Rower jak nowy sprzedam tanio, Śniadeckich 45, I ptr. 33234

Radjo 4 lampkowe Neurofox nowy typ kompletny sprzedam. Śląska 8. 17850

Kryty wóz do towarów (chleba, sera i t. p.) na resorach tanio sprzedam. Warsztaty Krol. Jadwigi 18. 17871

Koń i wóz na sprzedaż. Strzelecka 31. 33238

KUPNA

Poszukuje dla poważnego reflektanta majątku lub resztkowi od 150-200 morg, warunek dobra ziemia, budynki oraz inwentarz. Westfalski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (33321)

Cukiernię-kawiarnię w dobrym punkcie lub lokal, nadający się na urządzenie takowej z przyległym mieszkaniem wzgl. bez poszukuje natychmiast. Zgł. pod „Jada” do filji Dz. Bydg. (17842)

Szyny kolejowe używane, 120 mtr. w krótszych odcinkach po 6-8 mtr. kupi browar Bydgoski. Ustroń 6, tel. 1603 i 1608. 33289

Kupię dobrze utrzymany aparat do piwa. Zgł. do Dz. Bydg. pod „N. T. A. B.” 33115

Zajęcie i drób kupuje i płaci najwyższe ceny Piltz, Pl. Teatralny 18. 33287

LEKCJE

Koedukacyjne Poznańskie Kursy Budowlane. Kraszewskiego 17, III prawo. 32454

Lekcji gry na fortepianie udzielam na warunkach korzystnych. Nakielska 19, II p. prawo. Zgłaszać się od 11-12 i 3-4 popoł. 921

Lekcji języka angielskiego udzielam nauczyciel zawodowy czysto londyńskim akcentem. Szybka metoda. Kenley, Hotel „Victorja”, ul. Dworcowa 37, pokój 22. 32440

POSADY WOLNE

Młody pomocnik blacharski lub przyuczony potrzebny. Ziemyca, ul. Nowodworska 37. 17848

Fryzjerka potrzebna. Toruńska 5. 17807

Ekspedjentka młodsza bardzo biegła w odważaniu może się zgłosić. Bacon Export, Poznańska 10. 33248

Fryzjerka manikurzystka, dobra siła może się zgłosić zaraz. — P. Klingler, Tuchola, ulica Krótka 2. (33293)

Potrzebna zaraz zastępczyni w małym przedsiębiorstwie w domu i czasami do wyjazdu, mieszkanie wolne, może być także osoba w starszym wieku. Adres w Dz. Bydg. (33270)

Panienska inteligentna, powyżej 18 lat na okres gwiazdkowy do pomocy w interesie może się zaraz zgłosić. — Marja Fongler, Wełniany Rynek 11. (33272)

Pomocnika fryzjerskiego poszukuje Kamieński, Sw. Trójcy 14. 33284

Poszukuje od 1. 1. 30. dla mego pomocnika stosownej posady. Fa J. Świniarski, Bydgoszcz ul. Jagiellońska 30, skład towarów kolonialnych, delikatesów, win i wódek. (33197)

Kucharka do restauracji potrzebna. Zgł. Wiśniewska, Lubelska 7. 33230

Uczeń potrzebny zaraz. Hotel Dworcowy Grudziądz. 33207

Potrzebny zaraz człowiek znający się na prowadzeniu motoru „Fordson” i młocarni, z odnośnymi świadectwami do majetności Rokocin, pow. Starogard. 33255

Posługaczka uczciwa potrzebna. Sw. Trójcy 16, I ptr. (33293)

Chłopiec do posyłek uczciwych rodziców może się zgłosić. Wincenty Ramiseb, Gdańska 5. (33312)

POSADY POSZUKUJĄ

Szofer (33211) trzeźwy, kawaler z 1 1/2 roczną praktyką, władający językiem polskim, francuskim i niemieckim. Poszukuje posady, wymagania skromne, miejscowość obojętna. Zgł. do agencji D. Bydg. Bolesław Wiśniewski, Chełmża.

Panienska starsza poszukuje posady jako ekspedjentka, branża obojętna, dotychczas w rodzimym Of. do Dz. Bydg. pod „Zamiłowanie do handlu”. 17869

Czeladnik piekarski poszukuje pracy zaraz. Adres wskaże filja Dz. Bydg. 17861

Pracownik piekarsko-cukierniczy i na wyroby piernikarskie poszukuje posady. Zgł. do filji Dzien. Bydg. pod „H. C. P.” (17845)

Starszy czeladnik piekarski samodzielny, z dłuższą praktyką i dobrymi świadectwami, poszukuje posady zaraz. Of. do Dz. Bydg. pod „Czeladnik”. (33239)

Bufetowa panienska lat 23 poszukuje posady jako bufetowa w większym mieście lub na prowincji. Of. do Dzien. Bydg. pod „Lat 23”. (33255)

Poszukuje miejsca dla mego syna, gdzie mógłby się douczyć zawodu zegarmistrzowskiego. Ma za sobą 2 lata nauki, posiada własne narzędzia. Przerwa nastąpiła nie z winy syna. Łask. oferty do Dz. Bydg. pod „Zegarmistrz”. (33256)

Gospodyni (17857) z bardzo dobrymi świadectwami i referencjami, zna wykwinną kuchnię, wiejskie i miejskie gospodarstwo poszukuje od 1 stycznia 1930 posady tylko u samotnego pana. Adres wskaże filja Dz. Bydg.

OZIERZAWY

Oberteżę z koncesją, 21 morg ziemi, korzystnie wydzierżawię. Sokołowski, Śniadeckich 40. 17832

Skład z pokojem wynajmę. — Śniadeckich 46. (17835)

Stajnię do wynajęcia. Sienkiewicza 17. 17866

Skład z mieszkaniem w Mroczy do wynajęcia. Zgł. Muszyński, Bydgoszcz, Nakielska 16. 33227

Stajnia na 6 koni i plac 2000 kwm. wydzierżawię. Rycerska 9, restauracja. 17852

Skład z mieszkaniem do wynajęcia od gospodarza. Hetmańska 16. 17843

MIESZKANIA

Pokój i kuchnia do wynajęcia. Kujawska 94. 33111

Mieszkania 1-2 pokojowego z kuchnią zaraz, lub 1. I. 1930 r. poszukuje Otto Pfefferkorn, fabryka mebli, Bydgoszcz. 33225

Mieszkania 2-3 pokojowego z kuchnią poszukujemy zaraz. Zgł. Bacon Export, Poznańska 10. 33252

7 pokojowe mieszkanie w centrum zaraz wynajmę. Adres wskaże Dz. Bydg. (17856)

Poszukuje dla kilku bardzo poważnych reflektantów mieszkań od 4-9 pokoi. Westfalski, Bydgoszcz, Dworcowa 17, tel. 698. (33322)

Dam piekarnię zrestaurowałą na 2 pokoje z kuchnią. Adres wskaże Dz. Bydg. 33229

Mieszkanie 3 wzgl. 2 pokój z łazienką poszukuje wprost od gospodarza. Zgł. do Dz. Bydg. pod „120”. 33285

Oddam pokój wtem kuchnię 400 zł. Wiadomość Głównoczerw. Stawowa 28. 33279

Mieszkanie (33282) dwa pokoje z kuchnią i pokój z kuchnią zaraz wynajmę. Kujawska 94.

Nowo wybudowane mieszkania 2 pokoje i kuchnią z przyległościami i do wynajęcia. Gdańska 69. 33330

Mieszkanie 4 pokojowe z kuchnią gruntownie odremontowane wydzierżawi gospodarz. Adres wskaże Dz. Bydg. 17886

POKOJE

Do wynajęcia 1 duży lub 2 odnowione pokoje bez mebli Zduny 7, I p. prawo. 17672

2 próżne pokoje poszukuje bezdzietne małżeństwo. Zgł. pod „G.” do filji Dzien. Bydg. (17800)

Pokój umebł. z utrzymaniem dla 2 panów. Gdańska 75e, parter lewo. 33156

Pokój umebł. wynajmę. Sienkiewicza 12, I prawo. (17859)

Próżny lub umebł. pokój zaraz do wynajęcia. Pl. Piastowski nr. 12, III. lewo. 17867

Pokój umebł. do wynajęcia, ul. Śniadeckich 11, III ptr. lewo. 33247

Pokój dla inteligentnego pana ewt. dla oficera od 5. 12. bm. Wiad. w Dz. Bydg. 33246

Pokój dla 2 panów. Chwytwo nr. 18. 33233

Do wynajęcia 2 pokoje z użytkowaniem kuchni spokojnemu małżeństwu. Wiadomość w filji Dz. Bydg. 17844

Pokój dla 2 panów z utrzymaniem zaraz lub od 15. XII. Marcinkowskiego 10, I ptr. prawo. 17851

Pokój (33263) na dwie osoby tanio wynajmę. Garbary 24, I. 1.

Pokój (33265) dla panów wynajmę. — Henryka Dietza 11, II p.

Pokój umebł. do wynajęcia dla pań. Błonia 24, parter lewo I drzwi. 33231

Pokój do wynajęcia. Wileńska 1, I ptr. prawo. 33233

Pokój umebł. dla 2 panów do wynajęcia. Przyrzeczce 2. 33278

Wspólny przejściowy pokój do wynajęcia. Długa 14, p. p. 33271

Elegancki pokój z fortepianem zaraz lub później do wynajęcia. Śniadeckich 25, III. 17874

Różne zdrowe gospodarskie, kuchnia domowa. Dworcowa 66, II ptr. prawo. (17849)

Obiady zdrowe gospodarskie, kuchnia domowa. Dworcowa 66, II ptr. prawo. (17849)

Wypożyczam samochód ciężarowy do przewożenia wszelkich towarów. Zgł. Kujawska 27. Telefon 1864. (33232)

30.000 złotych poszukuje przedsiębiorstwo przemysłowe, gwarancyjne zapewnienie i procent ewentualne spółnicstwo lub przedstawicielstwo. Zgłoszenia pod „2460” do Dzien. Bydg. 33194

Poszukuję (33261) pożyczki 3 tys. zł, gwarancja hipoteczna, procent według umowy ewent. dam mieszkanie pokój z kuchnią na wiosnę. Of. do Dz. Bydg. pod „L. T.”

Unieważniam skradzione mi papiery wojskowe wraz z książeczką Powstańców Wojaków. Stefan Karczewski, Grunwaldzka 54. (33042)

Unieważniam weksel wystawiony przez Antoniego i Leopolda Rybkę, zyr. Tomasz Rzeźnik i Józef Starczyk na zł 400, który to został zgubiony dnia 2. XII. br. Rybka. (33180)

Unieważniam wystawione 5 weksli na moje nazwisko, Augustyn Waloszczyk, Bydgoszcz, Plac Wolności 1, 5 weksli po 150 zł, płatne 7. 1., 7. 2., 7. 3., 7. 4. i 7. 5. 1930 r. z dniem dzisiejszym. A. Waloszczyk, Bydgoszcz. 17879

Zgubiony portfel dnia 30. XI. 1929 zawierający dyplom szoferski i książeczkę wojskową na nazwisko Władysław Lesiński, unieważniam. (33082)

100 złotych otrzymana ten, który mi do pomocy odnalazł paszportowy, 19 mtr. długi, 15 cm. szeroki, 1 cm. grubo, własność firmy Impregnacja Bydgoszcz, który mi przy przeprowadce z Miasteczka do Heljodorowa 27. 11. z furgonki pana Jana Basia z Miasteczka został skradziony. Ostrzega się przed kupnem takowego. Doniesienie do Pol. Państw. — Franciszek Pisala, Heljodorowo p. Szamocin. (17846)

Zagubiona książeczkę wojskową 1894, wydaną przez P. K. U. Tarnów unieważniam. — Władysław Nowak. (33295)

Lepsze bezdzietne małżeństwo weźmie dziecko od 3 do 7 lat na wychowanie lub własne. Of. pod „Z.” do Dz. Bydg. 33250

Ostrzeżenie! Za długi żony mojej Agnieszki Kilihowskiej pod żadnym względem nie odpowiadam, która mnie okradła i ułotniła się. Wacław Kilihowski. (17875)

Zareczyny mej córki Agnieszki Krügerówny z panem Mateuszem Kaszewskim leśniczym w Witosławiu zrywam. Jan Krüger, Bydgoszcz. 33233

Brunetka miła, gospodarna, inteligentna, muzykalna, posaga 2.000 zł i całą wyprawę pozna pana do lat 40 na stałym stanowisku ewtl. rzemieślnika. Zgł. z fotografią do Dz. Bydg. pod „Lat 27”. (33103)

Poznam pannę miłą, zgrabną, o nieprzeciętnej inteligencji do lat 28. Narazie cel towarzyski. Łask. zgł. przyjmuję filja Dz. Bydg. Dworcowa 2, pod „Pozytywizm”. 17868

Rolnik średniego wzrostu z gotówką 20.000 zł pragnie zapoznać pante od 18-24 lat. Of. z fotografią proszę składać do filji Dzien. Bydg. pod „Kędziory”. 33275

Sympatyczna blondynka z dobrą figurą zapozna pana w wieku 45 tych samych zalet. Oferty składać do Dzien. Bydg. pod „Towarzystwo”. 33251

W dniu wczorajszym o godzinie 9 1/2 rozstała się z tym światem po długich i ciężkich, cierpliwie znoszonych cierpieniach nasza kochana i dobra matka, babka i prababka

ś. p. z Sobolewskich

Marja Grabowska

przeżywszy lat 79, o czym zawiadamiają w ciężkim smutku pogrążeni

Anna Grabowska
Marta Baumgardt z domu Grabowska
Otto Baumgardt, rektor, Emmerich n/R.

Bydgoszcz, dnia 3 grudnia 1929.

Pogrzeb odbędzie się w piątek o godzinie 3-ej po południu ze starego cmentarza katolickiego.

Kondolencje nie pożądane. (33236)

Dnia 2 grudnia o godz. 7-mej rano zmarła opatrzona Sakramentami św. moja droga żona, matka i nasza kochana córka ś. p.

Marja z Ścieszyńskich Lizonowa

przeżywszy lat 30, o czym donoszą w smutku pogrążeni

Mąż z rodziną.

Wprowadzenie zwłok do kościoła na Szwederowie odbędzie się dziś w środę dnia 4 bm. o godz. 4-tej. Msza żałobna w czwartek 5 bm. o godz. 7,30 rano. Pogrzeb tego samego dnia o godz. 3-ciej popołudniu na cmentarz Szwederowski. (33229)

DZIECI

ładnie ubrać można
31511 w magazynie
Szulcowej
ul. Gdańska nr. 43.

Kupuje
**Zające, Jelenie,
Dziki, Gęsi
Kaczki, Indyki**
Na sprzedaż poleca:
**Świeże śledzie
i bytlingi.**

Fr. Ziolkowski
Bydgoszcz 29094
Kościelna 11, Tel. 1095

Dnia 2 bm. zmarł po krótkich a ciężkich cierpieniach nasz kontroler montażowy ś. p.

Franciszek Kordowski

przeżywszy lat 54.

W Zmarłym straciliśmy zacnego kolegę i współpracownika, który podczas swej 30-letniej pracy świecił zawsze przykładem obowiązkowości i pilności.

Cześć Jego pamięci!

**Urzednicy Fabryki Sygnałów Kolejowych
C. Fiebrandt i Ska, Sp. z o.o. Bydgoszcz 4.**

33277)

Nowe siły dla mężczyzny

p zy używaniu YOPUAMIN najlepszego środka wzmacniającego. — 50 porcji zł. 12.— (28290)

DR. GEBHARD i Ska, GDAŃSK 102.

Wyborowa kawa słodowa

„Malta“

Fabryka kawy słodowej
Myślicinek - Bydgoszcz
Tel. 279. (33286)

WYKAZ!

FOTOGRAFJE PRZEPIJOWO WYKONUJE
J. Diechocki FOTOGRAF
ŚLONACKIEGO 1.
RÓG GDAŃSKIEJ 143.
TEL. 12 86.

Ubrania Płaszcz

NA RATY

**Magazyn Odzieży
Jana Kazimierza 2.**

Na raty
miesięcznie
20 zł.

Kromczyński, Poznań
Aleje Marcinkowskiego 5.
Agenci do sprzedaży maszyn do szycia potrzebni.

W dniu 2. XII. br. o godz. 12 1/2 zmarł nasz ukochany, najdroższy synek i braciśzek ś. p.

Heniu

w 5-tej wiosnie życia, o czym donoszą w ciężkim smutku pogrążeni

Kazimierzostwo Rościszewscy z dziećmi.

Pogrzeb odbędzie się w dniu 6. XII. o godz. 3-ej popoł. z domu żałoby ul. Chelmińska nr. 23. (33274)

Kursy samochodowe

Z. Kochańskiego

w Bydgoszczy

3 Maja 14a, tel. 1185

szkołą szoferów

zawodowych oraz amatorów

Patent. podw. kierownic

przyspiesza naukę jazdy.

Prospekty wysła się na życzenie. — Zapisy przyjmują się codziennie.

Egzamina w Woj. Pozn. lub Pomorskim zależnie od miejsca zamieszkania.

Dla osób całodziennie zajętych specjalne kursy wieczorne od godz. 17 do 19-tej

30598

Reperuje

spuszczane oczka u półczochoch, Henryka Dietza 4.

Reparacje samochodów

pod gwarancją dobrze i tanio. (17872)

Warsztaty „Auto-Pol“, Król. Jadwigi 18.

Urządzenia

transportowe

Suszarnie, Wentylatory

Ogrzewacze powietrzne

Rury żeberkowe,

Kotły do parowego

i wodnego ogrzewania.

T. Nowak

Fabryka Maszyn

Bydgoszcz

Tel. 881. (31470)

Z powodu likwidacji poleca najtaniej:

pasy napędowe wszelk. rodzaju, płyty uszczelniające i wszelkie gumowe i azbestowe artykuły techniczne, smarownice

i t. d. i uprasza o zażądanie ofert

ERNST SCHMIDT

fabryka pasów napędowych i skład artykułów technicznych
tel. 288 Bydgoszcz, Dworcowa 93 tel. 1616
32747

W pierwszą bolesną rocznicę śmierci mego drogiego męża, naszego kochanego ojca ś. p.

Józefa Nowakowskiego

b. urzędnika kolejowego

odbędzie się za spokój jego duszy

msza św.

w piątek 6-go grudnia o godzinie 9-tej w kościele Najśw. Serca Jezusowego, na którą serdecznie zaprasza Krewnych, Znajomych i Życzliwych

Żona.

33252

Podziękowanie.

Wszystkim, którzy okazali nam współczucie, wzięli udział w pogrzebie i tak liczne złożenie wieńców na grobie naszej kochanej i nigdy niezapomnianej córki i siostry ś. p.

Zofji Stawickiej

a w szczególności Przewielebnemu Duchowieństwu X. Bobrowi, X. Prof. Haneltowi i X. Dąbrowskiemu, Panu Dyr. Wernerowi, Urzędnikom Fabryki Sygnałów Kolejowych Fiebrandt i Ska, Panu Dyr. Kursów Handl. Hennesowi, Paniom Bractwa Różańcowego i Tow. Rzemieślników skła damy na tej drodze

serdeczne „Bóg zapłać“

Rodzina Stawickich.

Bydgoszcz, dnia 4. 12. 1929 r. (33280)

SIWYM WŁOSOM

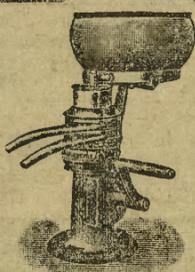
PRZYWRACA
POD GWARANCJĄ PIERWOTNY KOLOR
APTEKARZA
JANA GADEBUSCHA
AXEIA ORIZALINA
BUTELKA 4-Zł
W APTEKACH DROGERJACH I PERFUMERJACH

lub wprost w firmie (32455)

J. GADEBUSCH, Poznań, ul. Nowa 7 (Bazar).

Sekretarz-administrator

samotny, b. student prawa, oficer rezerwy, ustosunkowany, z kilkuletnią praktyką administracyjno-handlową, z ładnym i szybkim charakterem pisma poszukuje zaraz lub później **posady** administratora także i w majątku, sekretarza osobistego, kasjera, magazyniera lub innej. Okolica obojętna. Spieszne oferty proszę skierować do administracji Dziennika Bydgoskiego pod „Samotny C.“ (33210)

Centryfugi „MILENA“

odznaczają się najdokładniejszym odtłuszczeniem, cichym i spokojnym biegiem

We wszelkich wielkościach od 35 do 330 ltr. wydajności na godzinę natychmiast do dostawy.

Dogodne warunki spłaty. 14793

B-cia Ramme, Bydgoszcz

ulica św. Trójcy 14 b. Tel. 19.

Ceny ogłoszeń: 25 gr. za wiersz milimetry na stronie 7-linowej szerokości 58 mm. Za reklamy na stronie przed ogłoszeniami 60 gr., w tekście na drugiej i trzeciej stronie 1,00 zł., na dalszych stronach 85 gr. za milim. 1 lin., szer. 67 mm. Drobne ogłoszenia słowo tytułowe 25 gr., każde dalsze 15 gr.; dla poszukujących pracy oraz na nekrologi 20% zniżki. Większe ogłoszenia, zamieszczone wśród drobnych 100% drożej jak w zwykłym dziale ogłoszeniowym. Przy powtórzeniu ogłoszeń o tym samym tekście udziela się rabatu. Przy konkursach i dochodzeniach sądowych wszelkie rabaty upadają. — Ogłoszenia zagraniczne 25% dopłaty. — Ogłoszenia skomplikowane oraz z zastrzeżeniem miejsca o 20% drożej. Za terminowe umieszczenie i przepisane miejsce administracja nie odpowiada. — Miejsce płatności: Bydgoszcz. — Konta bankowe: Bank Związku Spółek Zarobkowych, Bank Ludowy, Bank M. Stadthagen. — Konto czekowe. P. K. O. 203713 Poznań.